

29.8.2024

KARSTULA

Kaijansuo

tuuli- ja aurinkovoimapuisto- alueen arkeologinen täydennysinventointi 2024

Tilaaaja
Envineer Oy

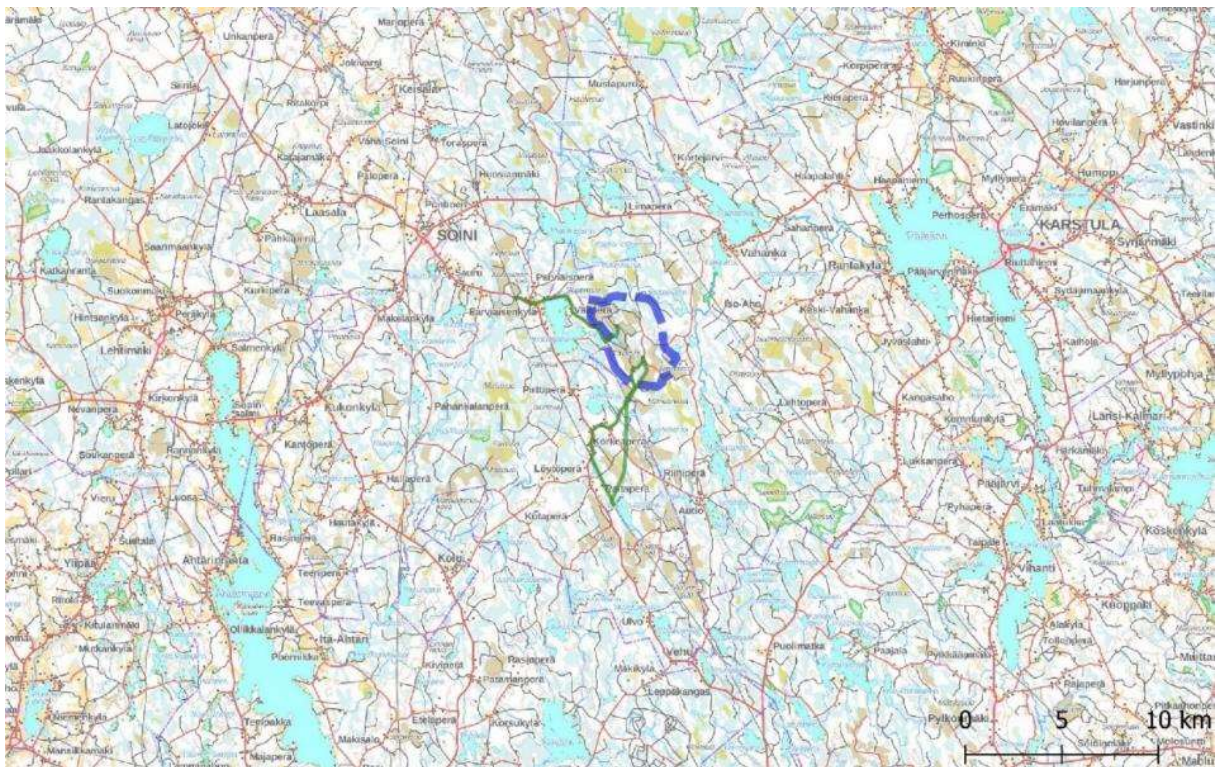
Heilu Oy
Teemu Tiainen ja
Antti Purmonen

Sisällysluettelo

1. Kartat.....	5
2. Arkeologinen inventointi.....	10
3. Inventointityö	11
4. Tulos	12
5. Muinaisjäännöskohteet (uusi kohde*).....	13
Kiinteät muinaisjäännökset	13
5.1 Kytökorpi*	13
5.2 Kaijansuo*	15
5.3 Peurakangas*	17
5.4 Isokangas*	19
5.5 Täineva*.....	21
5.6 Pitkälehto*	23
5.7 Isosaari*	25
5.8 Kettujoki*	27
Muut kulttuuriperintökohteet.....	29
5.9 Piipari*	29
5.10 Piiparin metsävahdin torppa*	31
5.11 Konikangas*	34
5.12 Täipuro 1*	36
5.13 Täipuro 2*.....	39
5.14 Täipuro 3*	40
5.15 Korpisaari*	41
5.16 Päivärinne*	43
Muu kohde.....	45
5.17 Pieni Lauttajärvi*	45
6. Lähteet	47
Maastossa v. 2024 tarkastetut alueet	48
Kuvia.....	49

Karttaluettelo

Kartta 1. Inventointialueen lähestymiskartta.	3
Kartta 2. Hankealueen ja sähkönsiirtoreittien yleiskartta.	5
Kartta 3. Hankealue GTK:n korkeusmallilla.....	6
Kartta 4. Hankealue vuosina 1846/1890 laaditulla pitäjänkartalla.....	7
Kartta 5. Suunnitellut sähkönsiirtolinjat vuosina 1846/1890 laaditulla pitäjänkartalla	8
Kartta 6. Hankealue vuoden 1964 peruskartoilla.....	9

Kartta 1. Inventointialueen lähestymiskartta.

Taustakarttoina Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) o8 ja o9/2022 sekä o6 ja o8/2024 aineistoa, ellei toisin mainita. Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000.

Valokuvat: Teemu Tiainen ja Antti Purmonen

Kannen kuva:

Rajamerkki alueen pohjoisosassa (raportin kohde 5.11 Konikangas). Etelään.

KARSTULA Kaijansuo tuuli- ja aurinkovoimapuistoalueen arkeologinen täydennysinventointi 2024

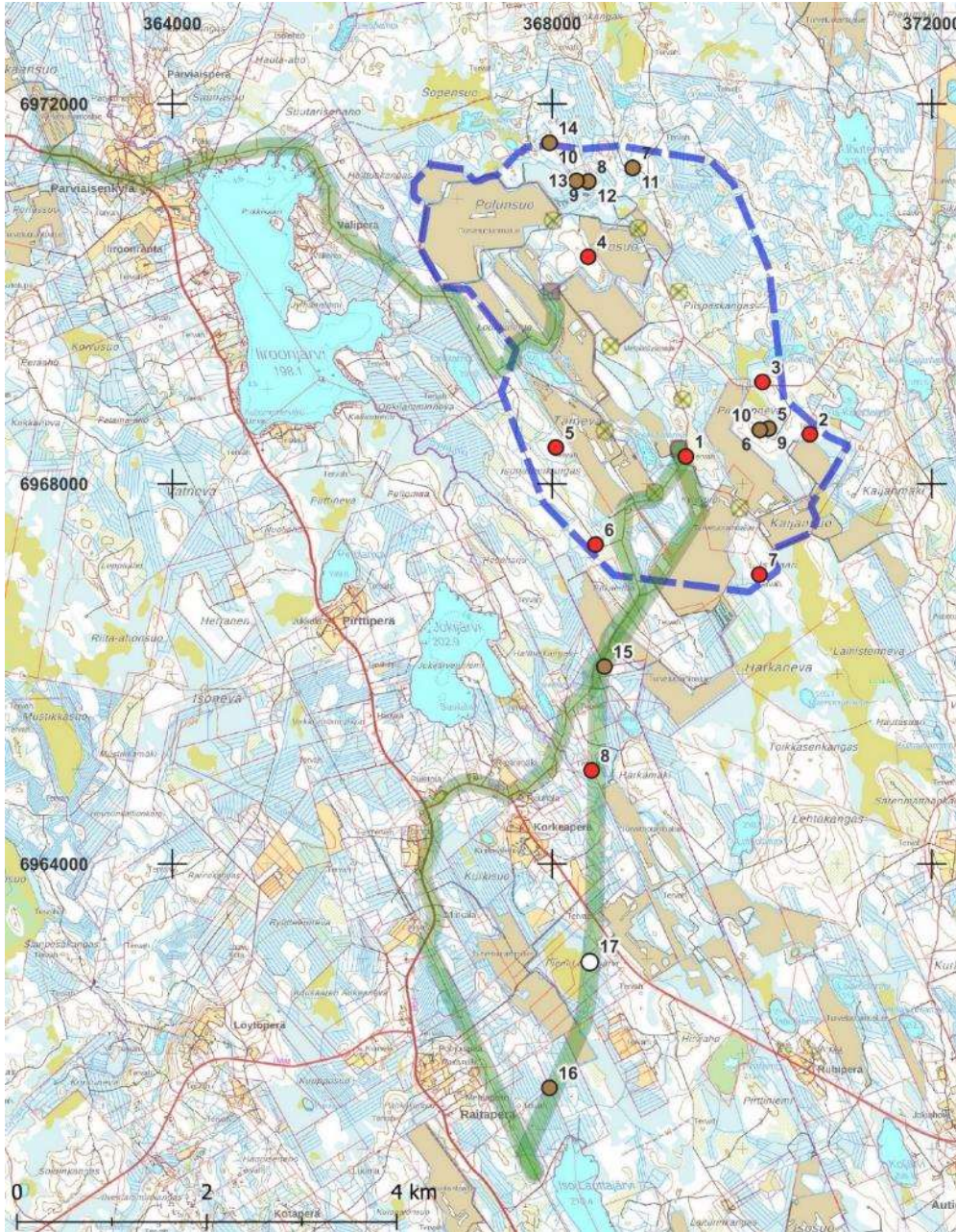
Tiivistelmä & arkistotiedot

Envineer Oy selvitti 2022 tuuli- ja aurinkovoimapuiston sijoittumista Karstulan länsiosaan, Kaijansuon alueelle, jolloin selvityksen teki Heilu Oy / Teemu Tiainen. Kesäkuussa 2024 alueella tehtiin arkeologisen inventoinnin täydennys Heilu Oy / Antti Purmosen toimesta suunnittelualueen muutosten vuoksi.

Inventoidulta hankealueelta tunnettiin entuudestaan neljä kiinteää muinaisjäännöstä (historiallisen ajan tervahautoja) sekä kuusi muuta kulttuuriperintökohdetta (viisi historiallisen ajan rajamerkkiä ja metsävahdin torpan jäännökset). Kesäkuussa 2024 tehdyssä arkeologisen inventoinnin täydennyksessä tavattiin neljä uutta historiallisen ajan tervahautaa (kiinteitä muinaisjäännöksiä) sekä kaksi historiallisen ajan rajamerkkiä (muuta kulttuuriperintökohteita).

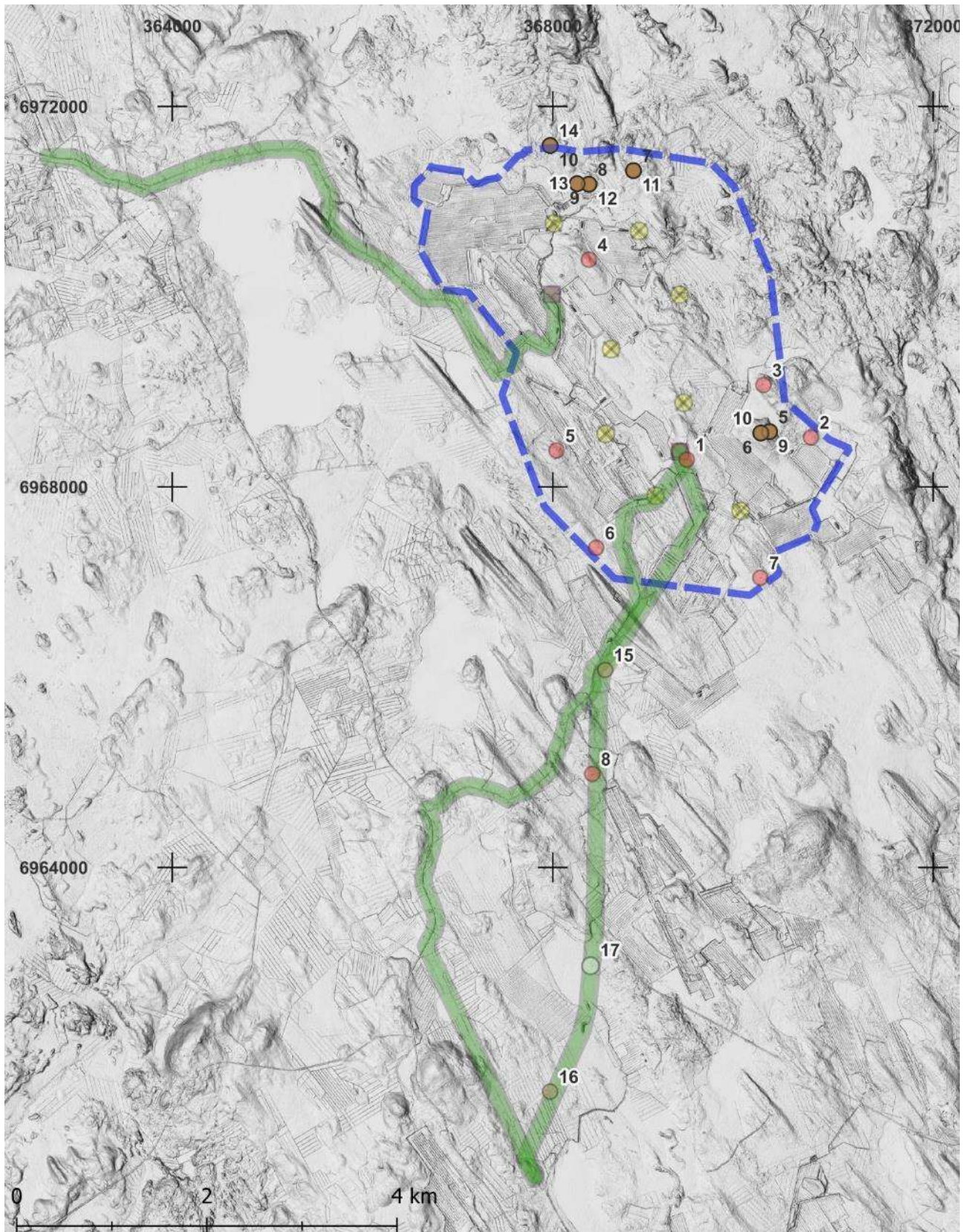
Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijä:	Heilu Oy / FM Teemu Tiainen ja FM Antti Purmonen
Kenttätyöaika:	17. ja 19.6.2024
Tutkimuksen tilaaja:	Envineer Oy
Alueelle sijoittuneet aiemmat tutkimukset:	Teemu Tiainen 2022 inventointi

1. Kartat

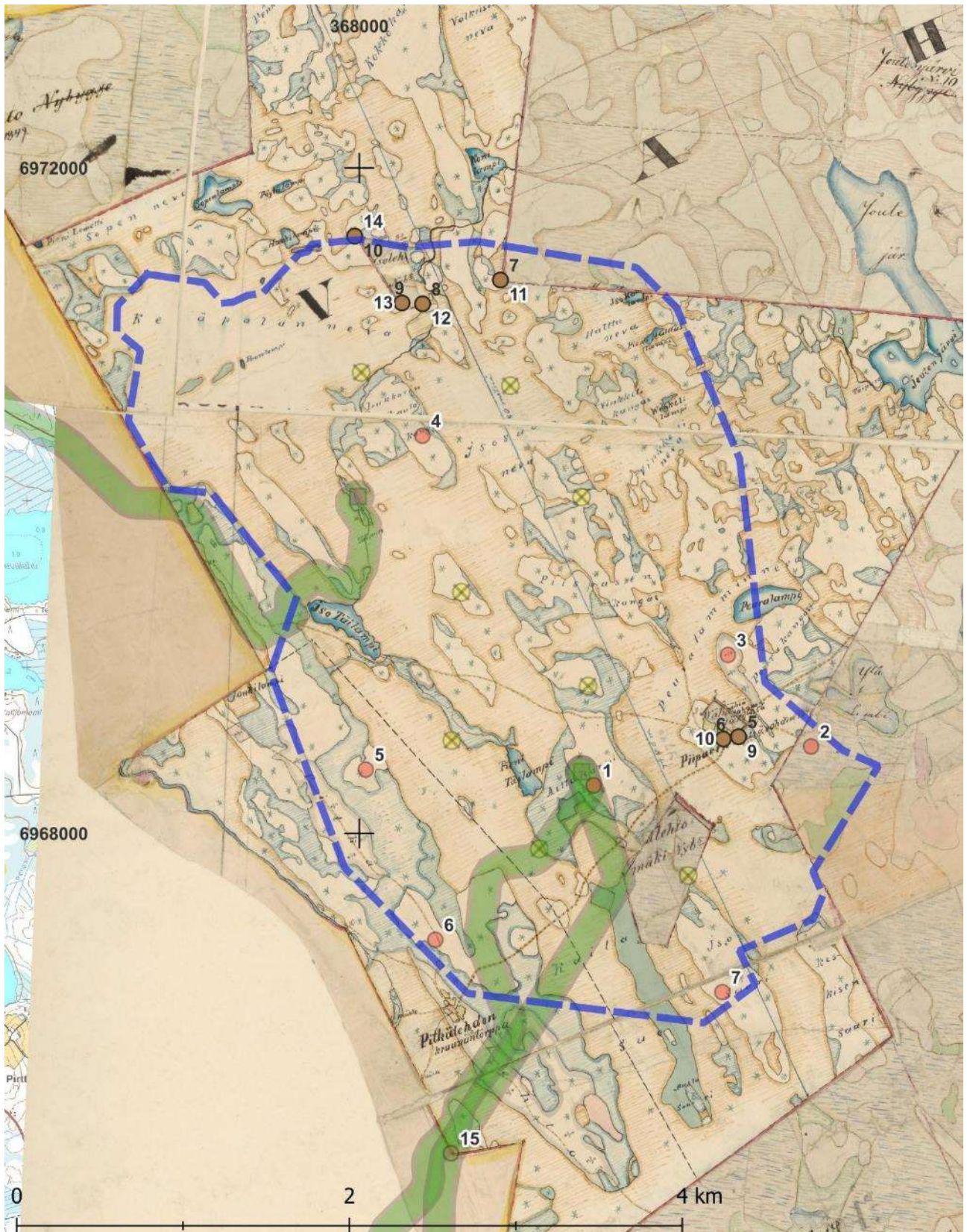

Kartta 2. Hankealueen ja sähkönsiirtoreittien yleiskartta.

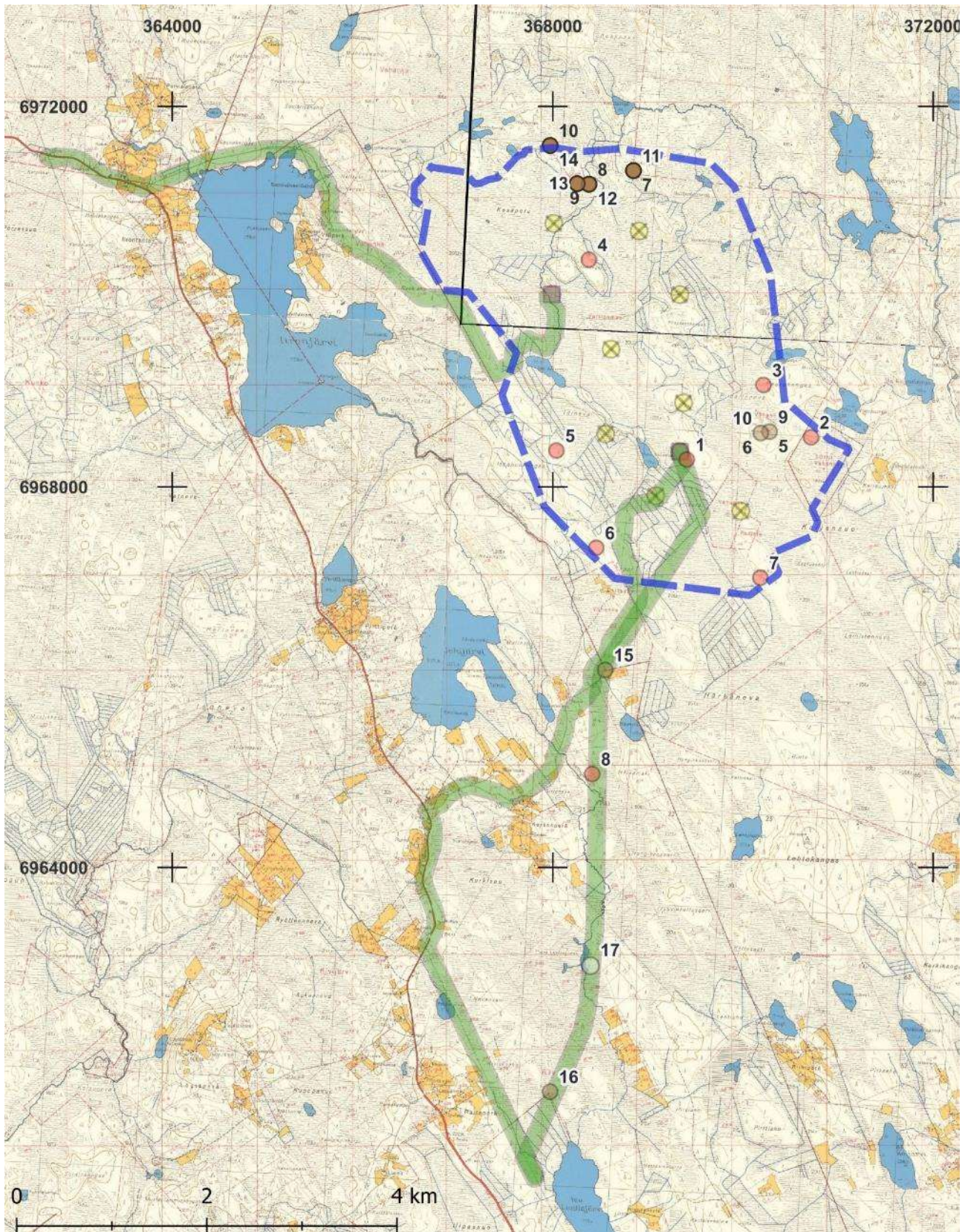
Alueelle suunnitellut sähkönsiirtolinjat on merkitty vihreillä viivoilla ja tuulivoimalat keltamustilla palloilla/rasteilla. Punaiset pisteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä ja ruskeat pisteet muita kulttuuriperintökohteita. Valkoinen piste on muu kohde. Numerot kohteiden vieressä ovat raportin kohdenumeroita.

Kartta 3. Hankealue GTK:n korkeusmallilla.

Kartta 4. Hankealue vuosina 1846/1890 laaditulla pitäjänkartalla.

Kartta 6. Hankealue vuoden 1964 peruskartoilla.

2. Arkeologinen inventointi

Arkeologisen inventoinnin kohteena oleva tuuli- ja aurinkovoimapuistoalue sijaitsee Karstulan kunnan länsiosassa, Karstulan ja Soinin kuntien rajan tuntumassa, noin 20 km länteen Karstulan keskustasta. Hankealueen koko on noin 1350 ha ja sinne on suunnitteilla 6-8 tuulivoimalaa. Hankealueen ulkopuolelle on suunnitteilla kolme vaihtoehtoista sähkönsiirtoreittiä, joiden pituudet ovat 7,7 km, 9,8 km ja 8,2 km). Vuoden 2024 täydennysinventoinnissa maastossa tarkastettiin muuttunutta hankealueen osia, voimalanpaikkoja ja sähkönsiirtolinjoja niiltä osin, kun ne olivat jääneet tarkastelun ulkopuolelle vuoden 2022 inventoinnissa.

Vallitsevana maisematyyppinä hankealueella on turvetuotantoalueet, ojitetut suot sekä erikäiset talousmetsät. Välittömästi hankealueen länsipuolella (Soinin kunnan puolella) sijaitsee liroonjärvi. Alueella on muutama pienempi lampi sekä niistä tai niihin johtavia purouomia. Inventoitava alue sijoittuu korkeusväleille noin 190-210 m mpy. Alueen lammet ovat kuroutuneet Ancylysjärvestä ennen ihmisasutuksen aikaa, eivätkä ne kuulu suurempiin vesistöihin. Lampien rannoilta on hyvin epätodennäköistä löytää esihistoriallisia rantasidonnoisia asuinpaikkoja.

Hankealueelta ei tunnettu ennen vuoden 2022 inventointia muinaisjäännöskohteita. Vuoden 2022 inventoinnissa alueelta todettiin neljä kiinteää muinaisjäännöstä (historiallisen ajan tervahautoja) sekä kuusi muuta kulttuuriperintökohdetta (viisi historiallisen ajan rajamerkkiä ja metsävahdin torpan jäännökset).

Inventoinnin esitöiden yhteydessä tarkastettiin aluetta kuvaavista vanhoista kartoista vuosina 1846/1890 laaditut pitäjänkartat sekä vuoden 1964 peruskartat. Lisäksi tarkastettiin vuosina 1777-1826 laaditut alueen isojaon erillisten toimituskarttojen käyttökopiot (Maanmittauslaitoksen arkisto), joista harmillisesti alueen keskiosaa kuvaava karttalehti oli kadoksissa. Vanhojen karttojen tarkastelun perusteella inventointialueella on sijainnut Piiparin metsävahdin torppa (raportin kohde 6). Alue on ollut pääsääntöisesti kruunun/valtionmaata. Alueella on ollut useampia Vahangan kylän ekslaaveja, joiden rajapisteiltä todettiin useampia muiksi kulttuuriperintökohteiksi katsottuja rajamerkkejä (raportin kohteet 9 ja 11-16).

Inventoinnin valmistelutöiden yhteydessä tarkastettiin alueen läheisyydessä sijaitsevien muinaisjäännöskohteiden muinaisjäännöstyyppejä ja sijainteja muinaisjäännösrekisteristä (www.kyppi.fi). Valmistelutöiden aikana tarkastettiin myös alueen lidarkartat (MML:N rinnevarjoste pistepilvi ja korkeusmalli).

3. Inventointityö

Täydennysinventoinnin maastotyöt tehtiin 17. ja 19.6.2024. Maastossa tarkastettiin muuttuneiden voimaloiden paikat sekä sähkönsiirtoreitit. Näiden lisäksi maastossa tarkastettiin valmistelutöiden aikana muinaisjäännöskohteiden löytymisen kannalta potentiaalisiksi katsottuja paikkoja, kuten vanhoihin karttoihin merkatut kylien välisten rajojen kulmapisteet sekä lidaraineistosta havaitut anomaliat. Tasaisille turvetuotantoalueille sijoittuvia suunniteltuja tuulivoimaloiden paikkoja tai vanhoilta kartoilta paikannettuja rajapisteitä ei maastossa tarkastettu.

Kohteiden sijaintitiedot mitattiin GPS-laitteella (Garmin Montana 600), jonka mittatarkkuus laitteen ilmoituksen mukaan oli muutamasta metristä viiteen metriin (2–10 m). Tervahautojen kohdalla GPS-pisteitä voitiin tarkentaa viistovalovarjostekarttojen perusteella.

Sähkölinjan keskivaiheilla oli osin suomaista maastoa. Kaakkoon.

4. Tulos

Kaijansuon tuuli- ja aurinkovoimapuiston alueelta tai suunnitelluilta sähkönsiirtoreiteiltä tunnettiin entuudestaan neljä kiinteää muinaisjäännöstä sekä kuusi muuta kulttuuriperintökohdetta.

Kesäkuussa 2024 tehdyn arkeologisen täydennysinventoinnin aikana alueelta tavattiin neljä uutta kiinteää muinaisjäännöstä sekä kaksi muuta kulttuuriperintökohdetta. Kiinteät muinaisjäännökset ovat historiallisen ajan tervahautoja ja muut kulttuuriperintökohteet historiallisen ajan rajamerkkejä.

Nyt suunnittelualueelta ja suunnitelluilta sähkönsiirtolinjoilta tunnetaan kahdeksan kiinteää muinaisjäännöstä sekä kahdeksan muuta kulttuuriperintökohdetta.

Teemu Tiainen

Antti Purmonen

Heilu Oy

29.8.2024

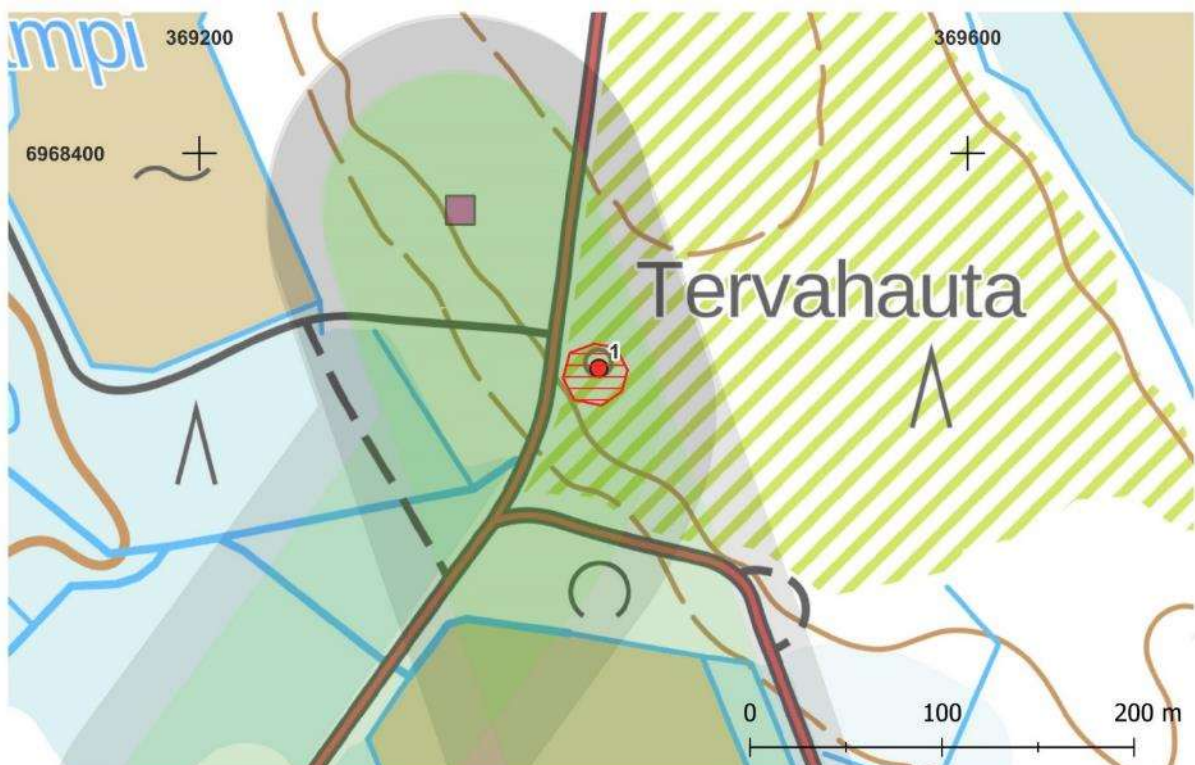
Suunnitellun sähköaseman paikka Iso Lauttajärven kupeessa, linjan eteläpäässä. Luoteeseen.

5. Muinaisjäännöskohteet (uusi kohde*)

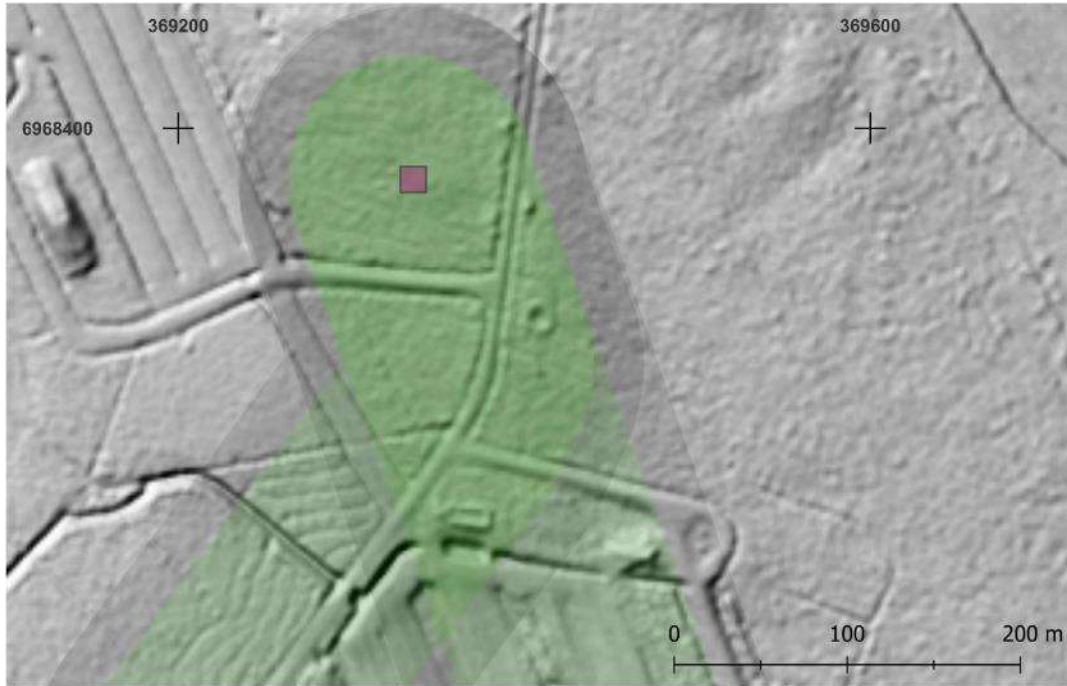
Kiinteät muinaisjäännökset

5.1 Kytökorpi*

Nimi:	Kytökorpi
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6968288 E 369406 z 206 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus ja lidarpaikannus

Muinaisjäännösalue on rajattu punaisella rasterilla. Suunniteltu sähkönsiirtolinja on merkattu haalean vihreällä viivalla, jonka leveys kartalla on 200 m. Karttapohjana maastokartta. Seuraavalla sivulla tervahauta MML:n lidarkartalla (rinnevarjoste korkeusmalli).

Tiainen 2022:

Vesoittuneen hakkuuaukean lounaiskulmalla, noin 20 m hiekkatiestä itään sijaitsee maastokartallekin merkitty tervahauta. Kokonaisuudessaan tervahaudan halkaisija on noin 20 m, josta vallin leveyttä on 6-7 m. Hautaa kiertää ojamainen kaivanto. Syvyyttä tervahaudalla, haudan keskeltä vallin laelle on noin 1,2-1,6 m. Halssiaukko antaa lounaaseen.

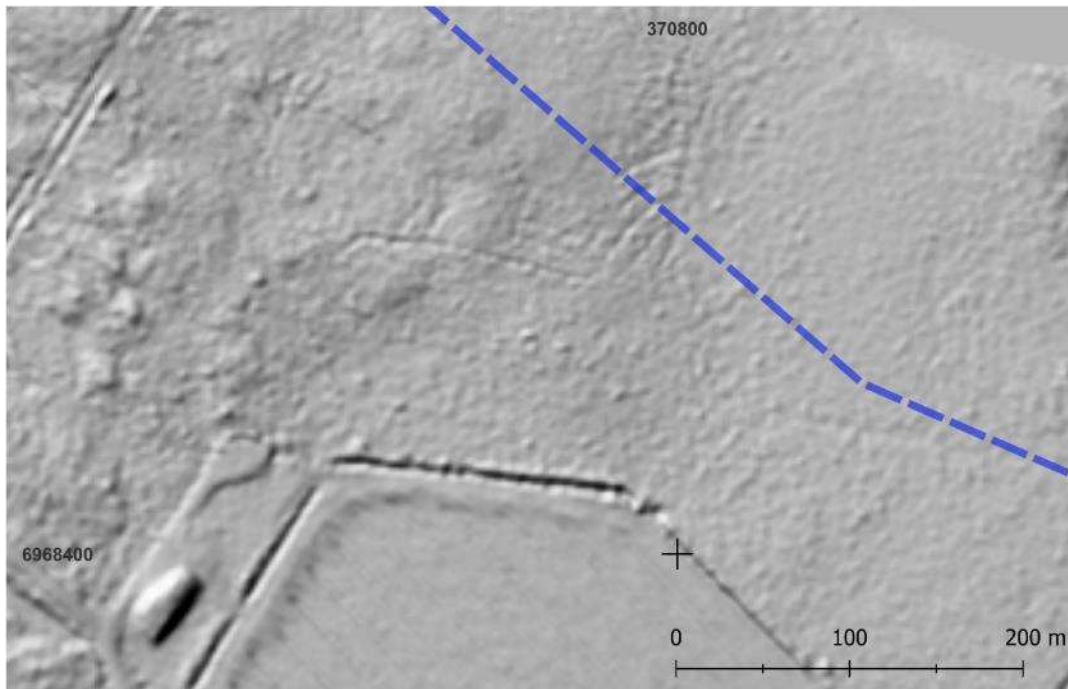
Kytökorven tervahauta. Itäkaakkoon.

5.2 Kaijansuo*

Nimi:	Kaijansuo
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6968522 E 370714 z 202 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus ja lidarpaikannus

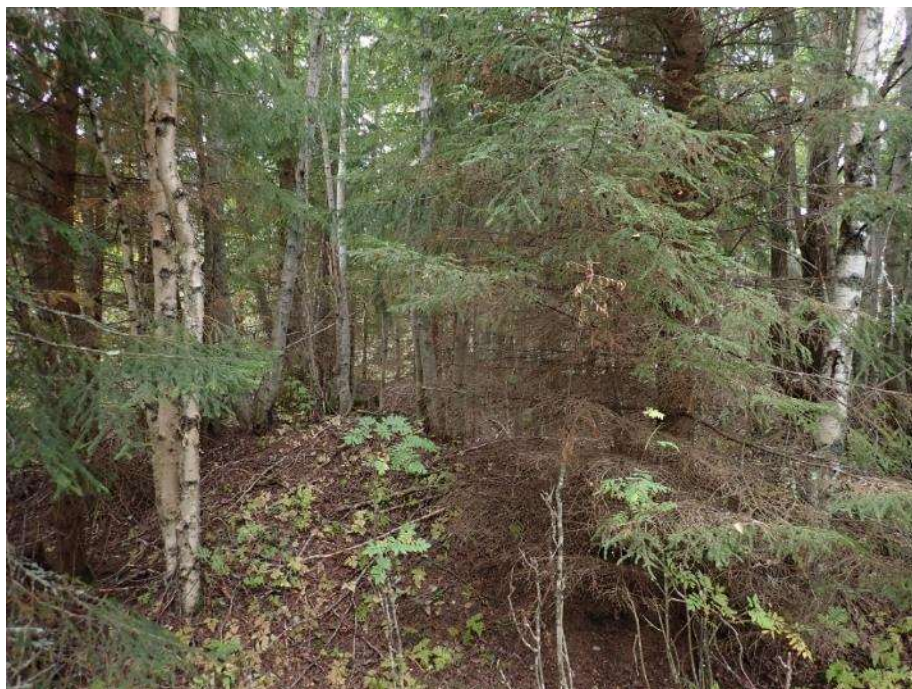

Muinaisjäännösalue on rajattu punaisella rasterilla. Karttapohjana maastokartta. Seuraavalla sivulla heikosti erottuva tervahauta MML:n lidarkartalla (rinnevarjoste korkeusmalli).

Tiainen 2022:

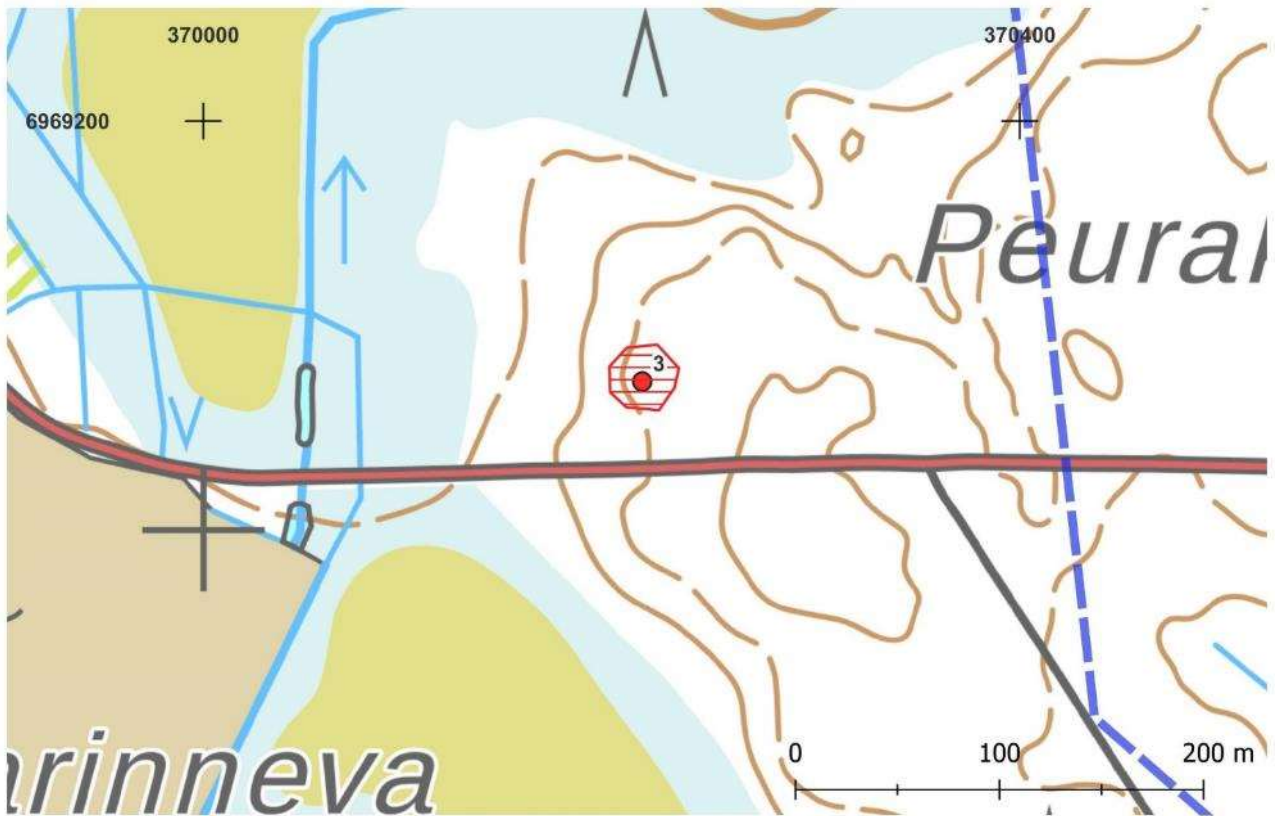
Inventoidun tuulivoimapuiston itäosassa, Ylä-Kaijanlamesta noin 280 m lounaaseen sijaitsevan tervahaudan halkaisija on noin 15 m. Tervahauta on muodoltaan pikemminkin suppilomainen kuin laakea. Tervahaudan vallit ovat noin 1 m korkeat, syvyyttä sillä on hieman yli metri. Tervahaudasta ei havaittu selvää halssiaukkoa. Havaintojen tekemistä haittasi tervahaudan ympärillä ja päällä oleva tiheäkasvuinen nuorehko talousmetsä. Tervahauta on merkitty myös maastokartalle.

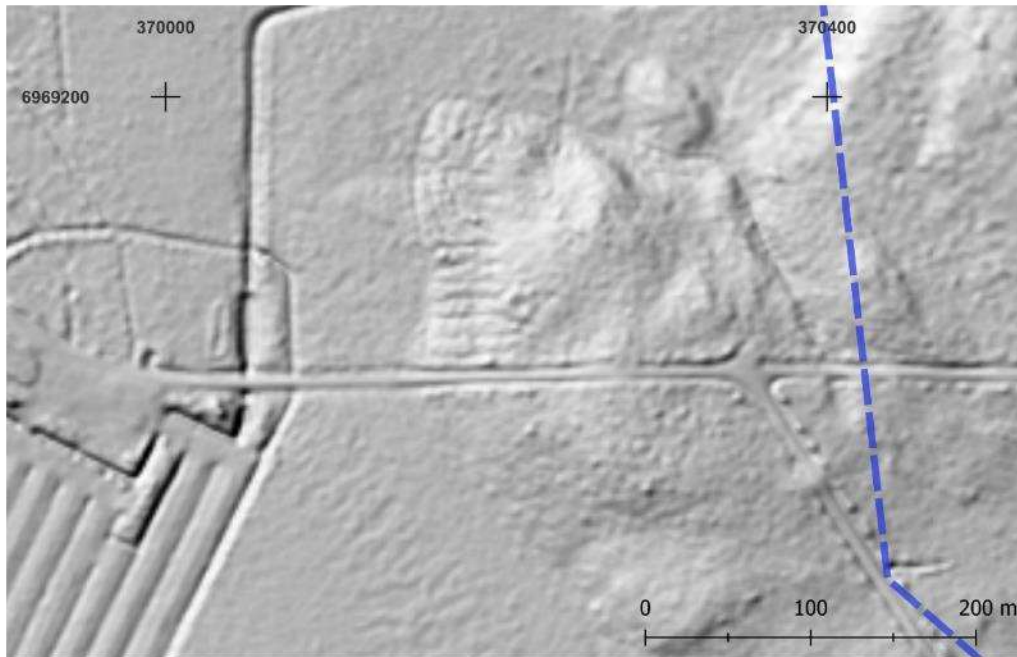
Kajansuon tervahauta. Luoteeseen.

5.3 Peurakangas*

Nimi:	Peurakangas
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6969080 E 370305 z 208 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus ja lidarpaikannus

Muinaisjäännösalue on rajattu punaisella rasterilla. Karttapohjana maastokartta. Seuraavalla sivulla tervahauta MML:n lidarkartalla (rinnevarjoste korkeusmalli).

Tiainen 2022:

Peurakankaan länsiosassa sijaitsevan tervahaudan halkaisija on noin 21, josta vallin paksuutta on 6-7 m (mahdollinen kaksoisvalli). Syvyyttä tervahaudalla on kutakuinkin metri. Tervahaudan rakenteet ovat möykkyiset ja rei'itetyt, mikä johtunee puiden juurista, metsätöistä ja eläinten pesäkoloista. Tervahaudan päällä on tiheästi puustoa ja vesakkoa, mikä haittasi havaintojen tekemistä.

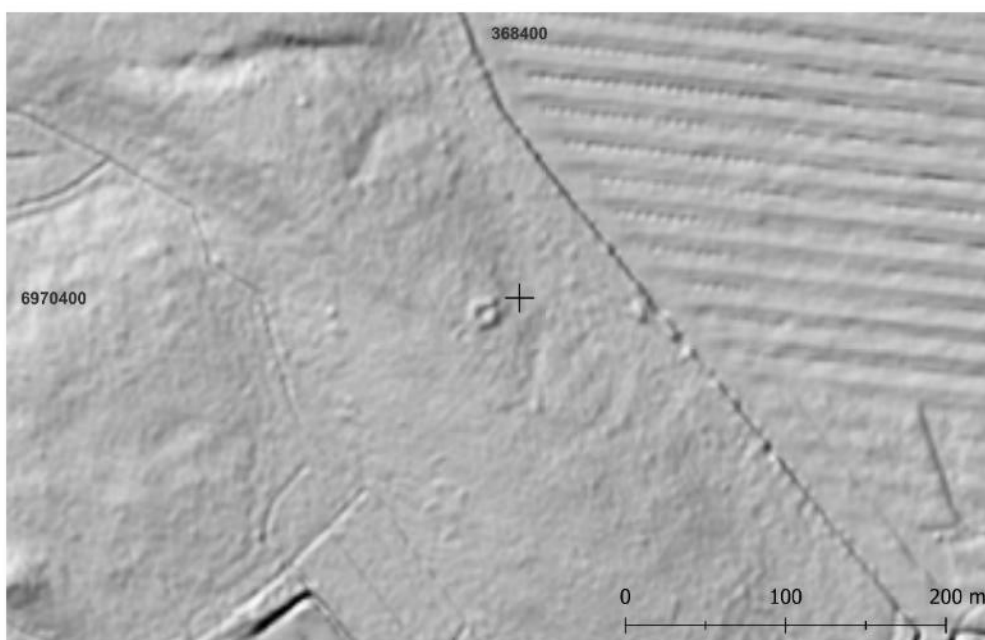
Peurakankaan tervahauta. Koilliseen.

5.4 Isokangas*

Nimi:	Isokangas
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppe:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6970391 E 368378 z 202 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus ja lidarpaikannus

Muinaisjäännösalue on rajattu punaisella rasterilla. Karttapohjana maastokartta. Seuraavalla sivulla tervahauta MML:n lidarkartalla (rinnevarjoste korkeusmalli).

Tiainen 2022:

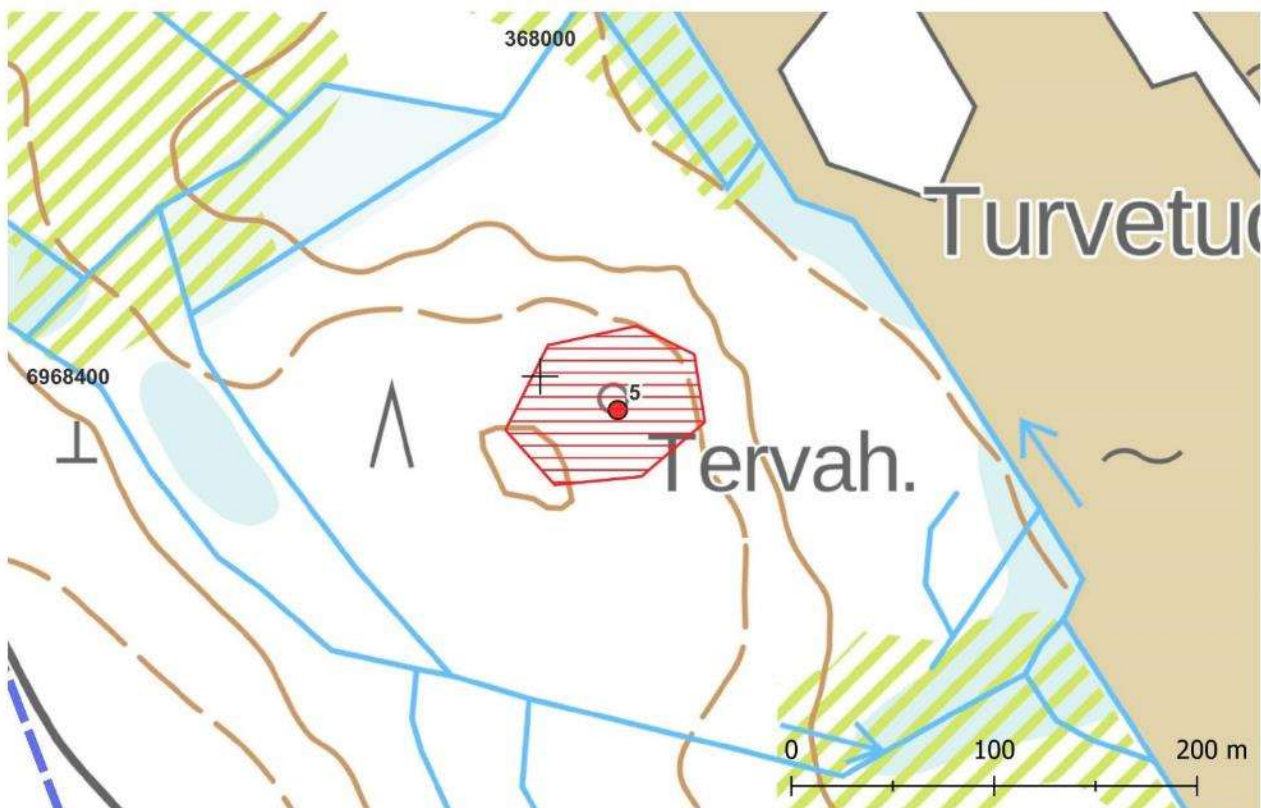
Isokankaan länsireunalla sijaitsevan tervahaudan halkaisija on noin 18 m, josta mahdollisen kaksoisvallin osuutta on noin 7 m. Syvyyttä tervahaudalla on yli 1,5 m. Halssiaukko ja 5-7 m pituinen halssiura aukeaa koilliseen. Tervahaudan keskellä on eläinten kaivelun jälkiä, joista maanpinnalle oli noussut paljon hiilen kappaleita.

Isokankaan tervahaudan halssiuraa. Tervahauta erottuu huonosti kuvan oikeasta laidasta kuusen näreiden takaa. Kaakkoon.

5.5 Täineva*

Nimi:	Täineva
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6968386 E 368037 z 207,5 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus ja lidarpaikannus

Muinaisjäännösalue on rajattu punaisella rasterilla. Seuraavalla sivulla kohde MML:n lidarkartalla (viistovalovarjoste korkeusmalli).

Purmonen 2024:

Tiheän aluskasvillisuuden (lähinnä saniaisia ja varpukasveja) peittämässä sekametsässä sijaitsee maastokartallekin merkattu tervahauta. Tervahauta sijaitsee hiekkatiestä noin 350 m koilliseen ja lähellä olevasta turvetuotantoalueesta noin 150 m lounaaseen.

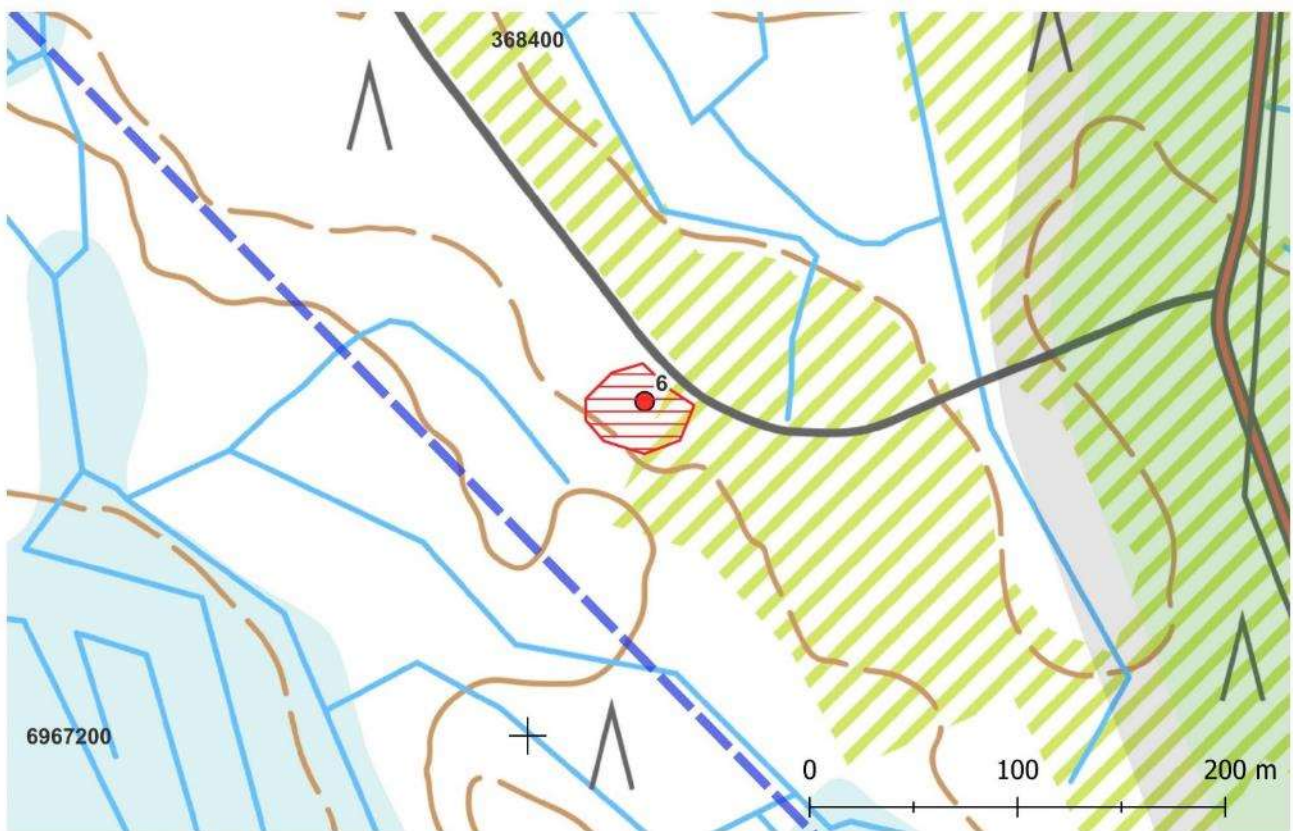
Kokonaisuudessaan tervahaudan halkaisija on noin 20 m ja sen vallit ovat 1,5 m korkeat ja 5 m leveät. Vallin edustalla on ojamainen kaivanto, joka muistuttaa hieman tuplavallia, missä tapauksessa haudan kokonaishalkaisija olisi jopa 24 m. Tuplavallin toteaminen oli kuitenkin hankalaa voimakkaan aluskasvillisuuden vuoksi. Halssiaukko antaa koilliseen ja on kooltaan noin 2 x 4 x 0,5 m. Halssista lähtevä juoksutusura erottuu maastosta vain vaivoin.

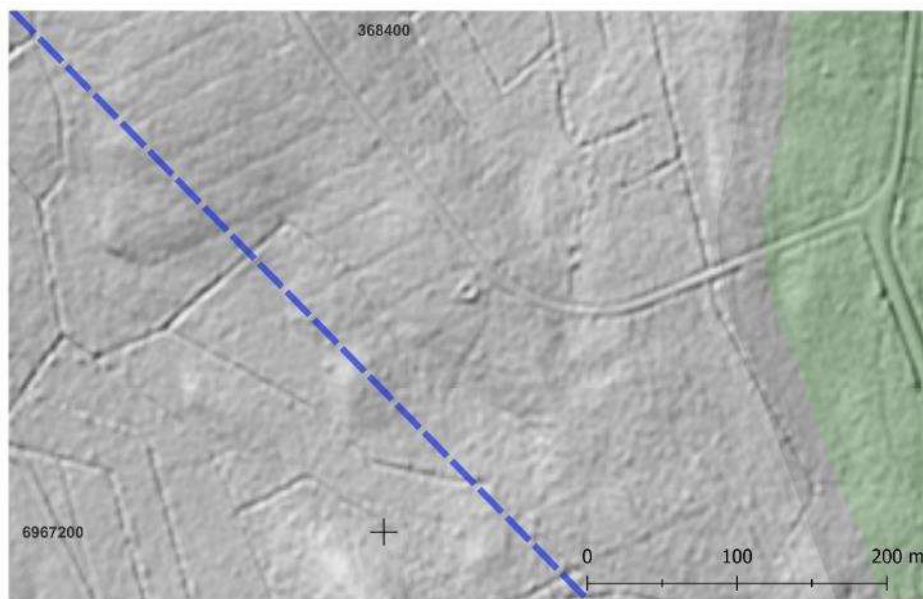
Täinevan tervahauta. Kaakkoon.

5.6 Pitkälehto*

Nimi:	Pitkälehto
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6967357 E 368457 z 207,5 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus ja lidarpaikannus

Tervahaudan muinaisjäännösalue on rajattu punaisella rasterilla. Karttapohjana maastokartta. Hankealueen raja on sinisellä katkoviivalla ja suunnitellut sähkölinjat haalean vihreällä viivalla. Seuraavalla sivulla kohde on MML:n lidarkartalla (viistovalovarjoste korkeusmalli).

Purmonen 2024:

Hankealueen lounaisosassa hakkuuaukean laidalla noin 15 m tiestä lounaaseen sijaitsee selväpiirteinen tervahauta. Tervahauta on jätetty hakkuissa koskemattomaksi ja siellä kasvaa eri ikäistä talousmetsää paikoin melko tiheästikin. Ympäröivä maasto on kuivaa kangasta, jossa kasvaa mäntyjä harvassa. Aluskasvillisuutena on heinää, varpuja sekä kangasmaitikkaa tai vastaavaa keltaista kukkaa.

Tervahauta on kokonaishalkaisijaltaan 13–14 m ja noin 1,5 m syvä. Sen vallit ovat jyrkät ja leveydeltään 3 m. Vallien korkeus on 1,2 m. Tervahaudan pohjoispuolella on pieni ojamainen kaivanto, joka voi liittyä alueella tehtyihin hakkuisiin. Etelään avautuva halssi on kooltaan 2 x 2 x 1,5 m ja sen juoksutusura jatkuu noin 12 m.

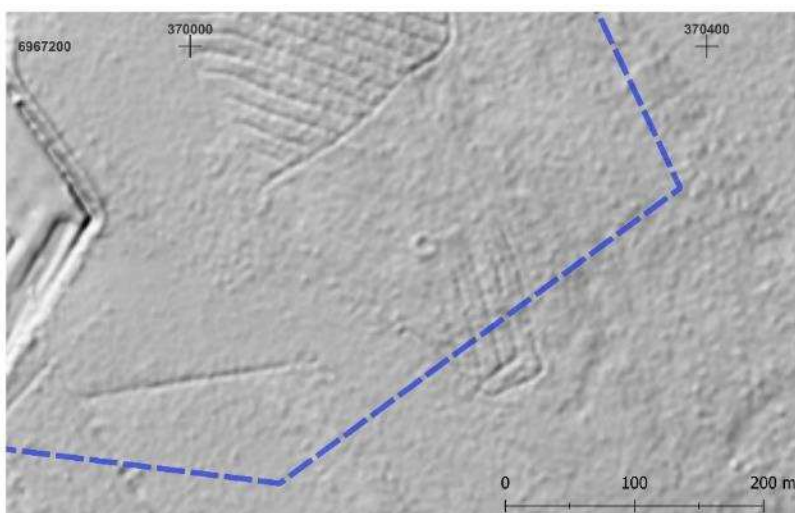
Pitkälehdon tervahauta. Kaakkoon.

5.7 Isosaari*

Nimi:	Isosaari
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6967045 E 370181 z 210
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus ja lidarpaikannus

Tervahaudan muinaisjäännösalue on rajattu punaisella rasterilla. Karttapohjana maastokartta. Hankealueen raja on sinisellä katkoviivalla. Seuraavalla sivulla kohde on MML:n lidarkartalla (viistovalovarjoste korkeusmalli).

Purmonen 2024:

Hankealueen kaakkoisosassa sijaitsee laakea sekä melko iso, kokonaishalkaisijaltaan noin 25 m kokoinen tervahauta. Syvyydeltään tervahauta on 1,2 m. Tervahaudan vallit ovat 4–5 m leveät ja ne ovat 1–1,2 m korkuiset. Tervahaudan halssi on syvä ja avautuu lounaaseen. Kooltaan halssi on 2 x 2 x 1,5 m ja sen edessä on pieni oja, joka on kooltaan ympärysmitaltaan 50 cm ja 40 cm syvä. Itäpuolella on myös 1,5 x 0,5 x 0,6 m kokoinen kuoppa, joka liittyy mahdollisesti metsänhoitoon.

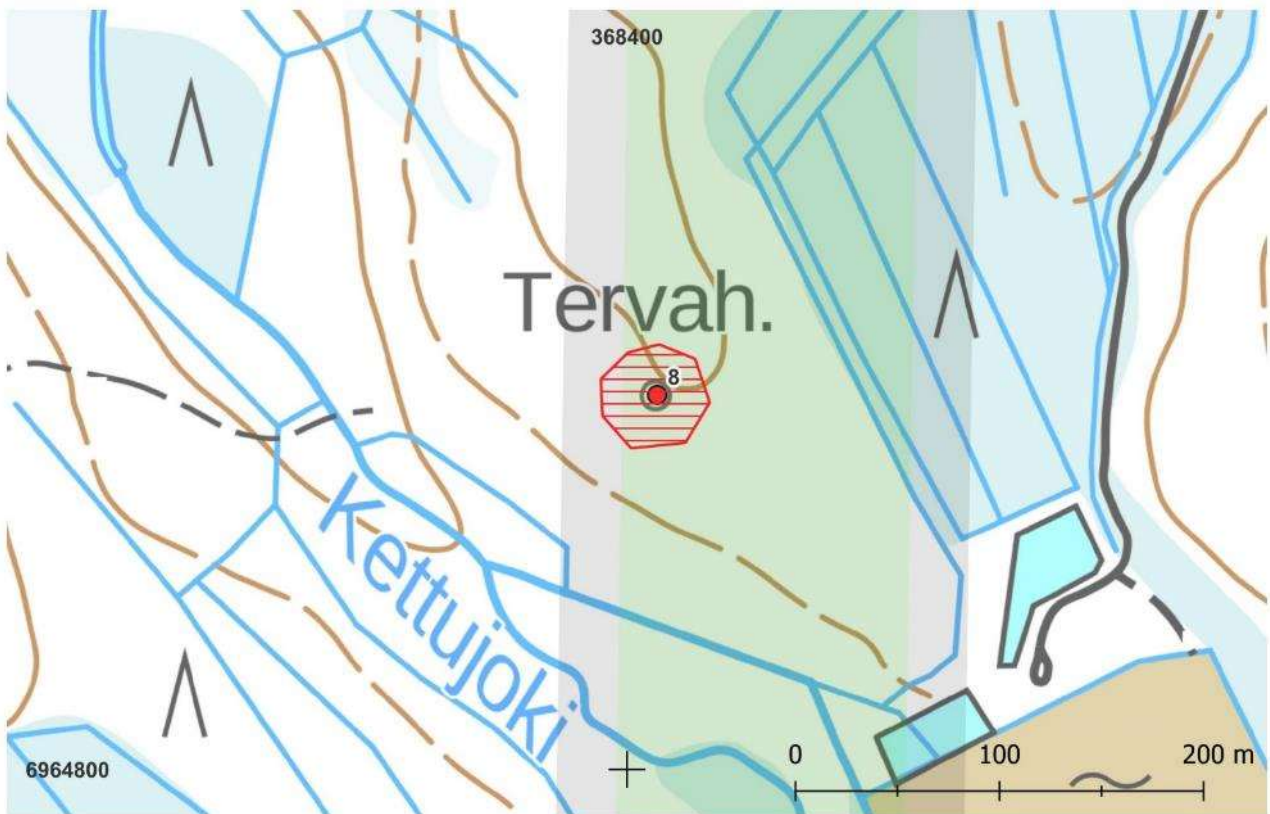
Tervahauta sijaitsee kuivalla Isosaari-nimisellä kankaalla, jota ympäröi turvetuotantoalueet pohjois- länsipuolella. Kangas tervahaudan kohdalla on pääosin ojitettu talousmäntymetsää, mutta joukossa on jonkin verran nuoria kuusia sekä pihlajia. Aluskasvillisuus on voimakasta ja koostuu enimmäkseen varvuista sekä sammalesta. Tervahauta on merkitty yleiskarttaan ja se oli myös merkattu ympyröiviin puihin sinisillä sekä punaisilla nauhoilla.

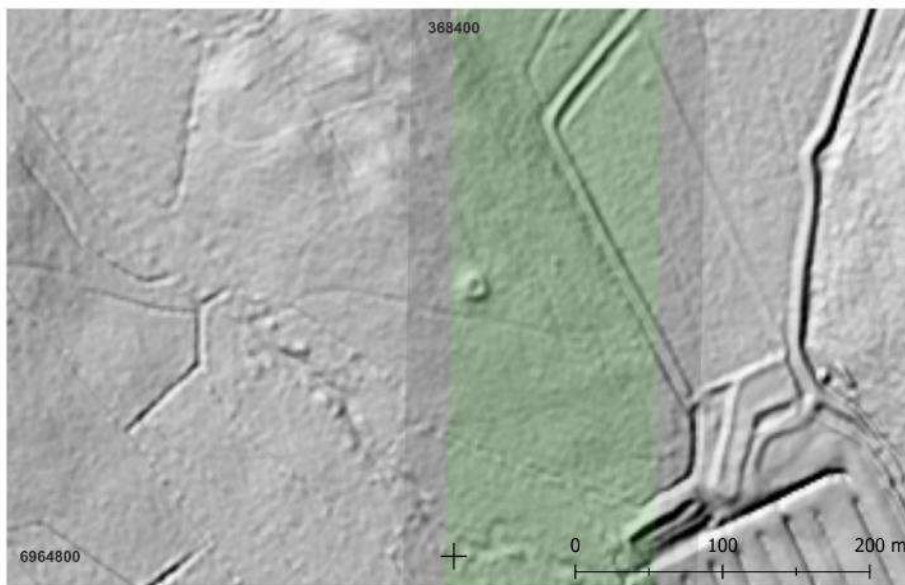
Isosaaren tervahauta. Kaakkoon.

5.8 Kettujoki*

Nimi:	Kettujoki
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6964975 E 368416 z 207,5–210 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus ja lidarpaikannus

Tervahaudan muinaisjäännösalue on rajattu punaisella rasterilla. Karttapohjana maastokartta. Hankealueen suunnitellut sähkölinjat ovat haalean vihreällä viivalla, jonka leveys kartalla on 200 m. Seuraavalla sivulla kohde on MML:n lidarkartalla (viistovalovarjoste korkeusmalli).

Purmonen 2024:

Kettujoen tervahauta on halkaisijaltaan noin 20 m ja melko jyrkkärainen. Tervahautaa on tosin haastava havainnoida voimakkaan vesoittumisen vuoksi. Syvyyttä tervahaudalla on noin 1,5 m. Sen vallit ovat 3–5 m leveät ja korkeudeltaan ne ovat 0,5–1,2 m välissä. Halssi antaa lounaaseen ja on kooltaan 2 x 2 x 1,5 m. Juoksutusura on havaittavissa noin 10 m päähän.

Tervahaudan reuna ja suunnitellun sähkönsiirtolinjan keskikohdan välinen etäisyys on noin 42 m ja sen ympäröivä maasto on avohakattu. Tervahaudan kohdalla kasvaa jonkin verran vanhempia kuusia, koivuja sekä mäntyjä sekä runsaasti nuorempaa puustoa, joka koostuu kuusista, männyistä, pihlajista, koivuista sekä katajista.

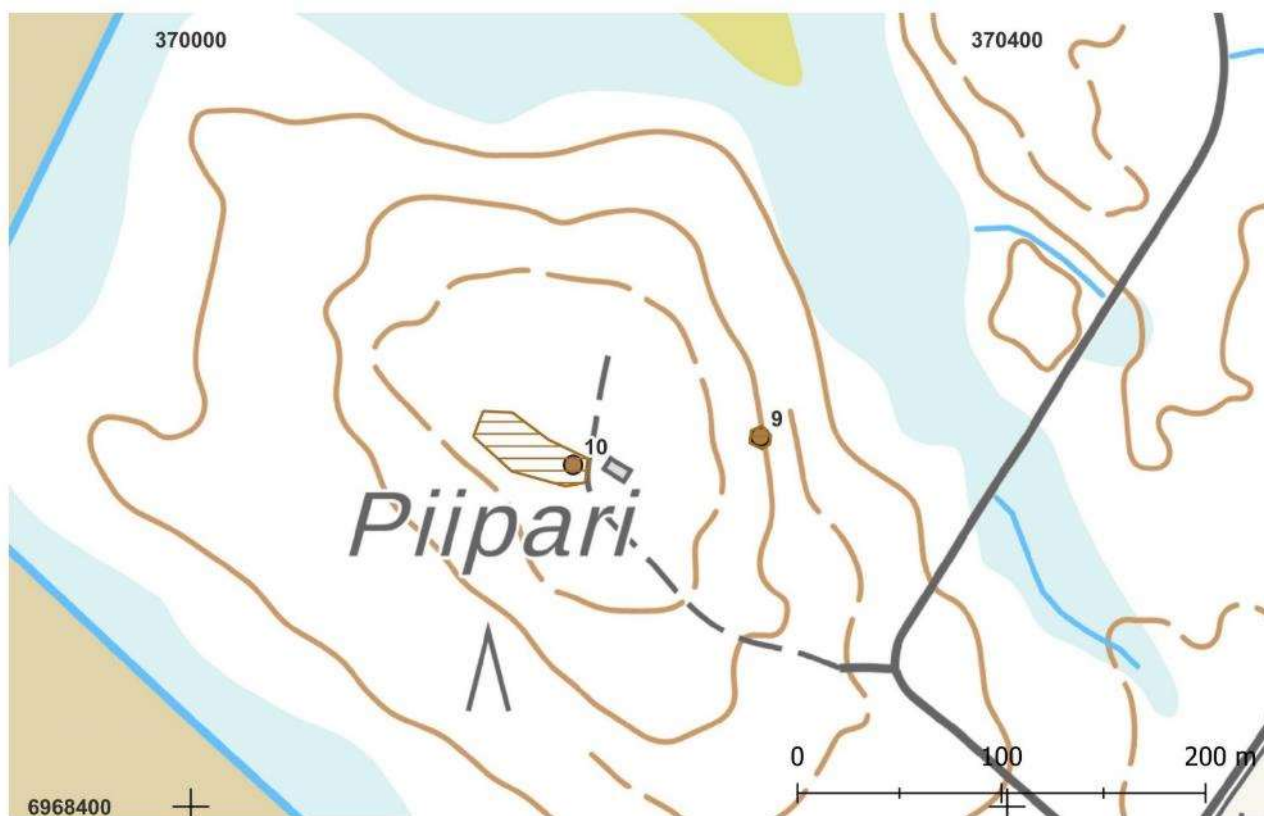

Tervahaudan halssi ja juoksutusura olivat voimakkaan aluskasvillisuuden sekä nuoren puuston peittämiä. Pohjoiseen.

Muut kulttuuriperintökohteet

5.9 Piipari*

Nimi:	Piipari
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6968582 E 370279 z 210 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus

Rajamerkki (9) ja torpan paikka (10) on merkitty ruskeilla pisteillä. Aluerajaukset ruskealla rasterilla. Seuraavalla sivulla torpan paikka (punaisella) ja alueen rajalinjat vuoden 1846/1890 pitäjänkartalla.

Tiainen 2022:

Piipari -nimisen mäen päällä on sijainnut Vahangan kylän enklaavi kruunun/valtionmaiden sisällä. Enklaavi paikannettiin vuonna 1846/1890 laaditulta pitäjänkartalta, joskin vanhan kartan piirtotyylin ja värieröjen perusteella ko. kohta kartalla on piirretty v. 1890. Kylän ja valtionmaan välinen raja on merkitty myös vuoden 1964 peruskartalle.

Maanmittauslaitoksen arkistosta löydettiin alueen isojaon erillisten toimituskarttojen käyttökopiot, mutta Piiparin aluetta kuvaava karttalehti on kadonnut (karttalehdet A-H kuvaavat aluetta, joista lehti C on kadoksissa).

Nykyiselläkin kiinteistörajalla sijaitsee noin 1,2 * 1,2 m kokoinen ja noin 0,5 m kokoinen neliönmuotoinen kivilatomus. Latomus on muhkean sammalkerroksen peittämä, jonka alta tuntuu irrallisia kiviä ainakin kahden kivikerran verran. Latomus on ilmiselvä rajamerkki, joka maastoutuu sammaleen alle hyvin ja sitä oli verrattain vaikea löytää maastosta.

Piiparin rajamerkki. Länteen.

5.10 Piiparin metsävahdin torppa*

Nimi:	Piiparin metsävahdin torppa
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	asuinpaikat, torpat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6968567 E 370187 z 212 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus, rakennuksen perustus

Kartat edellisen kohteen yhteydessä.

Tiainen 2022:

Metsävahdin torppa paikannettiin vuoden vuonna 1846/1890 laaditulta pitäjänkartalta, joskin vanhan kartan piirtotyylin ja värieröjen perusteella ko. kohta kartalla on piirretty v. 1890. Paikalle kartalla on merkitty pienialaisia peltoja ja rakennuksen sijainti. Vuoden 1964 peruskartalla paikalle ei ole merkitty rakennuksia.

Maanmittauslaitoksen arkistosta löydettiin alueen isojaon erillisten toimituskarttojen käyttökopiot, mutta Piiparin aluetta kuvaava karttalehti on kadonnut (karttalehdet A-H kuvaavat aluetta, joista lehti C on kadoksissa).

Paikalta havaittiin noin 6 * 6 m kokoinen rakennuksen perustus, jonka e-kulmalla oli noin 3 * 2,5 m kokoinen ja 1,5 m korkea uunin raunio. Perustus on sammaleen peittämä ja sen päällä kasvaa vankkoja kuusia. Perustuksista noin 20 m länteen havaittiin noin metrin syvyinen ja halkaisijaltaan alle kahden metrin kokoinen osin kivetty kellarikuoppa (N 6968573 E 370166). Kellarikuopasta noin 20 luoteeseen havaittiin lisäksi mahdollinen pienehkö rakennuksen perustus uunin raunioineen, mutta kohdan ryteikköisyyden ja kaatuneiden puiden vuoksi ko. kohdasta ei saatu täyttä selkoa (N 6968586 E 370151). Havaittujen rakenteiden länsipuolelta havaittiin muutamia kiviröykkiöitä, jotka sijoittuvat pitäjänkartan peltotilkkujen reunoille; kyse on aivan ilmeisistä pellonraivausröykkiöistä.

Rakenteiden alue on avarapohjaista talousmetsää. Selkeämmän rakennuksen perustuksen itäpuolella on nurkkakivien päällä seisova laudasta tehty vaja tms. Ryhdikäs vaja ei voi olla peräisin 1800-luvulta.

Havaituille raunioille laadittiin aluerajaus, joka pitää sisällään mainitut rakennuksen perustuksen, kellarikuopan sekä mahdollisen rakennuksen perustuksen. Pellonraivausröykkiöt jäävät rajauksen ulkopuolelle.

Heikosti erottuva rakennuksen perustus ja uunin raunio. Takaoikealla lautavaja. Itään.

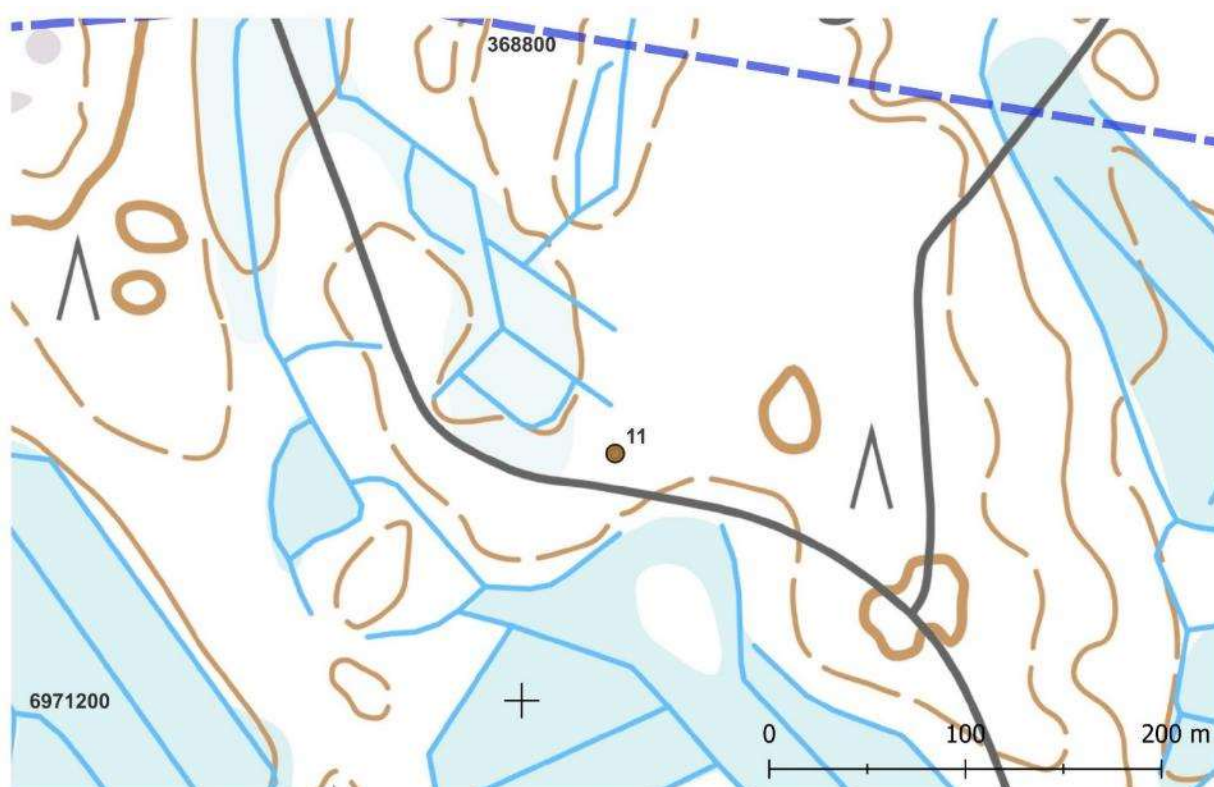
Kasvillisuuden osin peittämä kellarikuoppa. Etelään.

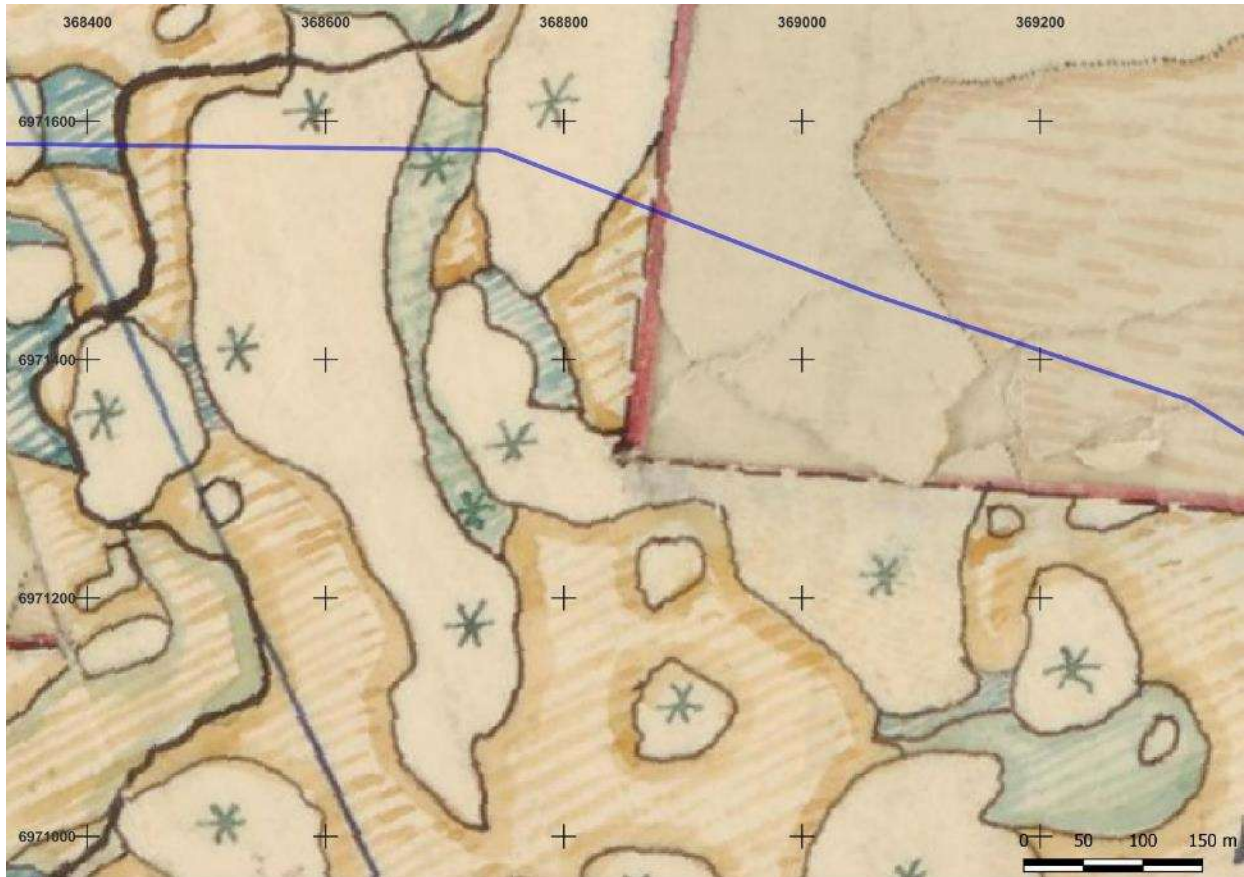
Mahdollinen rakennuksen perustus. Itään.

5.11 Konikangas*

Nimi:	Konikangas
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6971326 E 368847 z 198 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus

Konikankaan rajamerkki on merkitty ruskealla pisteellä. Seuraavalla sivulla rajapiste vuoden 1846/1890 pitäjänkartalla.

Tiainen 2022:

Inventointialueen pohjoisosassa, Konikankaan etelälaidalla sijaitsee kivistä ladottu rajamerkki. Merkin koko on noin 1,4 * 1,3 m, korkeus 30-50 cm. Rajamerkin päällä on noin 30*40 cm kokoinen viisarikivi (korkeus 30 cm), josta ei havaittu hakkauksia. Rajamerkin päällä on sammalta ja sen länsikulman päällä kasvaa mänty. Rajamerkissä on ainakin kaksi kivikertaa ja se vaikuttaa osin laonneelta. Paikalla ei ole nykyistä kiinteistörajaa.

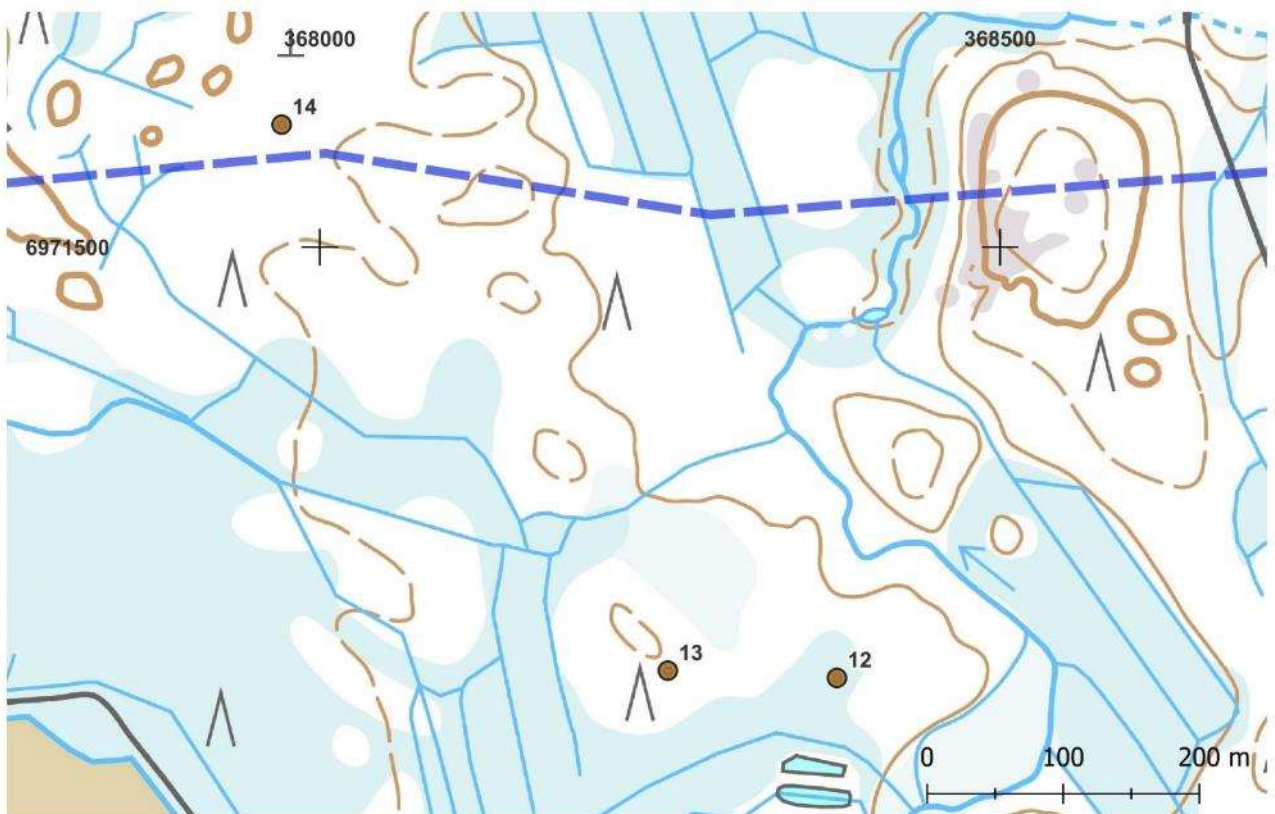
Rajamerkki paikannettiin vuonna 1846/1890 laaditulta pitäjänkartalta, jolloin paikalla on ollut Vanhangan kylän ja kruunun/valtionmaan välinen raja. Raja on merkitty myös vuoden 1964 peruskartalle. Rajalinja on merkitty myös maanmittauslaitoksen arkiston isojaon erillisten toimituskarttojen käyttökopioille, jotka on laadittu vuosina 1777-1826.

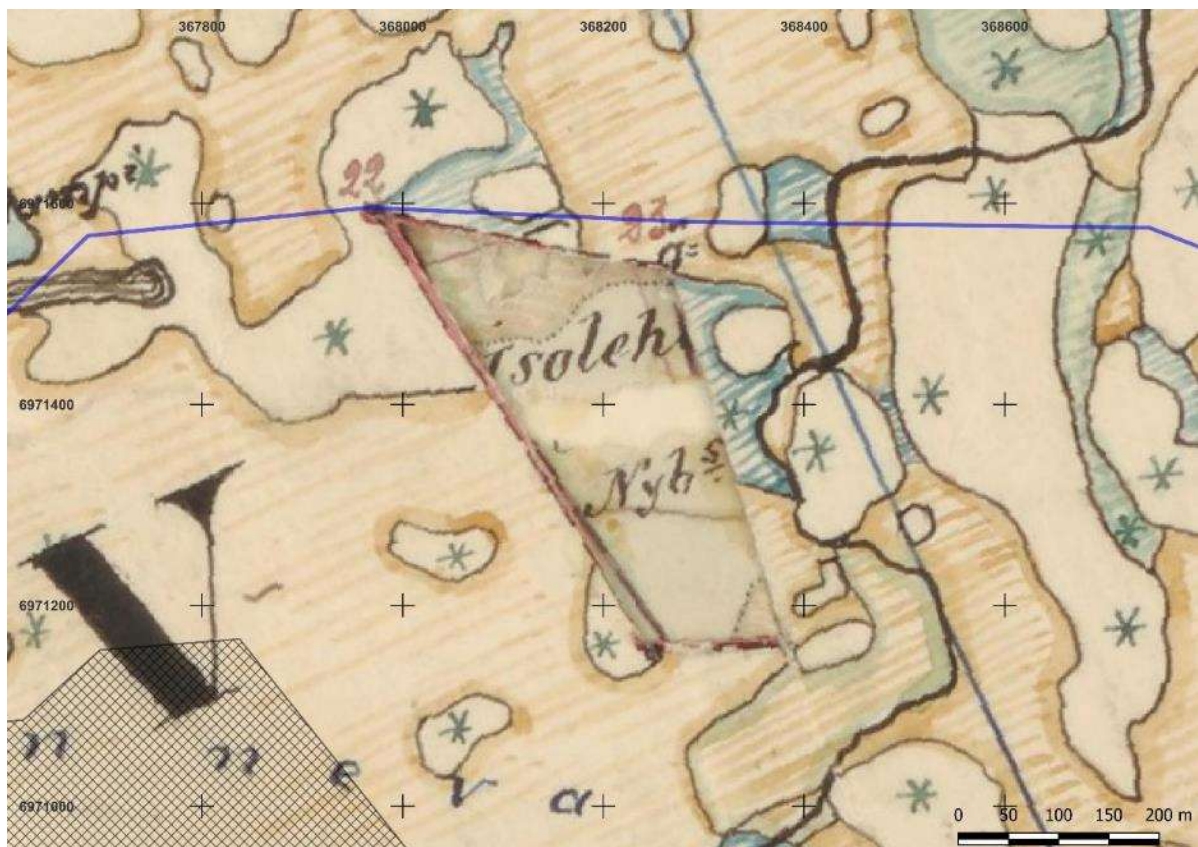
Konikankaan rajamerkki – paikalla ei ole nykyistä kiinteistörajaa. Etelään.

5.12 Täipuro 1*

Nimi:	Täipuro 1
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6971183 E 368379 z 196 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus

Täipuron kolme rajamerkkiä on merkitty ruskeilla pisteillä ja numeroin 12-14. Alla alue vuoden 1846/1890 pitäjänkartalla.

Tiainen 2022:

Inventointialueen pohjoisosassa, Täipuron pohjoispuolella, sijaitsee kivistä ladottu rajamerkki. Merkin koko on noin 1,5 * 1,5 m, korkeus alle puoli metriä. Rajamerkki sijoittuu suolle ja on täysin sammaleen ja varpujen peitossa (sammaleen alta tuntuu ainakin kaksi kivikertaa). Rajamerkki on hyvin säilynyt, joskin hieman vaikea hahmottaa muhkean varvikon alta.

Rajamerkki paikannettiin vuonna 1846/1890 laaditulta pitäjänkartaalta, jolloin paikalla on ollut Vanhangan kylän ja kruunun/valtionmaan välinen raja. Raja on merkitty myös vuoden 1964 peruskartalle. Rajalinja on merkitty myös maanmittauslaitoksen arkiston isojaon erillisten toimituskarttojen käyttökopioille, jotka on laadittu vuosina 1777-1826.

Raportin kohteet 8, 9 ja 10 (Täipuro 1-3) ovat saman Vanhangan kylän enkslaavin rajapisteitä.

Rajamerkki Täipuro 1 erottuu heikosti varvikon seasta. Etelään.

5.13 Täipuro 2*

Nimi:	Täipuro 2
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppe:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6971189 E 368255 z 197 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus

Kartat edellisen kohteen (5.12 Täipuro 1) yhteydessä.

Tiainen 2022:

Inventointialueen pohjoisosassa, Täipuron pohjoispuolella, sijaitsee kivistä ladottu rajamerkki. Merkin koko on noin 1,5 * 1,5 m, korkeus alle puoli metriä. Rajamerkki sijoittuu tuoreeseen kangasmetsään ja sen etelälaidalla kasvaa nuoria kuusia. Rajamerkin eteläreuna ei ole täysin sammaleen peitossa, miltä kohdalta erottuu kaksi-kolme kivikertaa.

Rajamerkki paikannettiin vuonna 1846/1890 laaditulta pitäjänkartalta, jolloin paikalla on ollut Vanhangan kylän ja kruunun/valtionmaan välinen raja. Raja on merkitty myös vuoden 1964 peruskartalle. Rajalinja on merkitty myös maanmittauslaitoksen arkiston isojaon erillisten toimituskarttojen käyttökopioille, jotka on laadittu vuosina 1777-1826.

Raportin kohteet 8, 9 ja 10 (Täipuro 1-3) ovat saman Vanhangan kylän enkslaavin rajapisteitä.

Rajamerkki Täipuro 2. Pohjoiseen.

5.14 Täipuro 3*

Nimi:	Täipuro 3
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6971589 E 367971 z 198 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus

Kartat edellisen kohteen (5.12 Täipuro 1) yhteydessä.

Tiainen 2022:

Inventointialueen pohjoisosassa, Täipuron pohjoispuolella, sijaitsee kivistä ladottu rajamerkki. Merkin koko on noin 1,5 * 1,5 m, korkeus alle puoli metriä. Rajamerkin päällä on noin 30 * 10 cm kokoinen ja 30 cm korkea viisarikivi. Rajamerkki viisarikivineen on täysin varpukasvillisuuden peitossa. Rajamerkki vaikuttaa toisaalta hyvin säilyneeltä ja edustavalta, mutta toisaalta sitä on vaikea löytää ja hahmottaa kasvillisuuden alta.

Rajamerkki paikannettiin vuonna 1846/1890 laaditulta pitäjänkartalta, jolloin paikalla on ollut Vanhangan kylän ja kruunun/valtionmaan välinen raja. Raja on merkitty myös vuoden 1964 peruskartalle. Rajalinja on merkitty myös maanmittauslaitoksen arkiston isojaon erillisten toimituskarttojen käyttökopioille, jotka on laadittu vuosina 1777-1826.

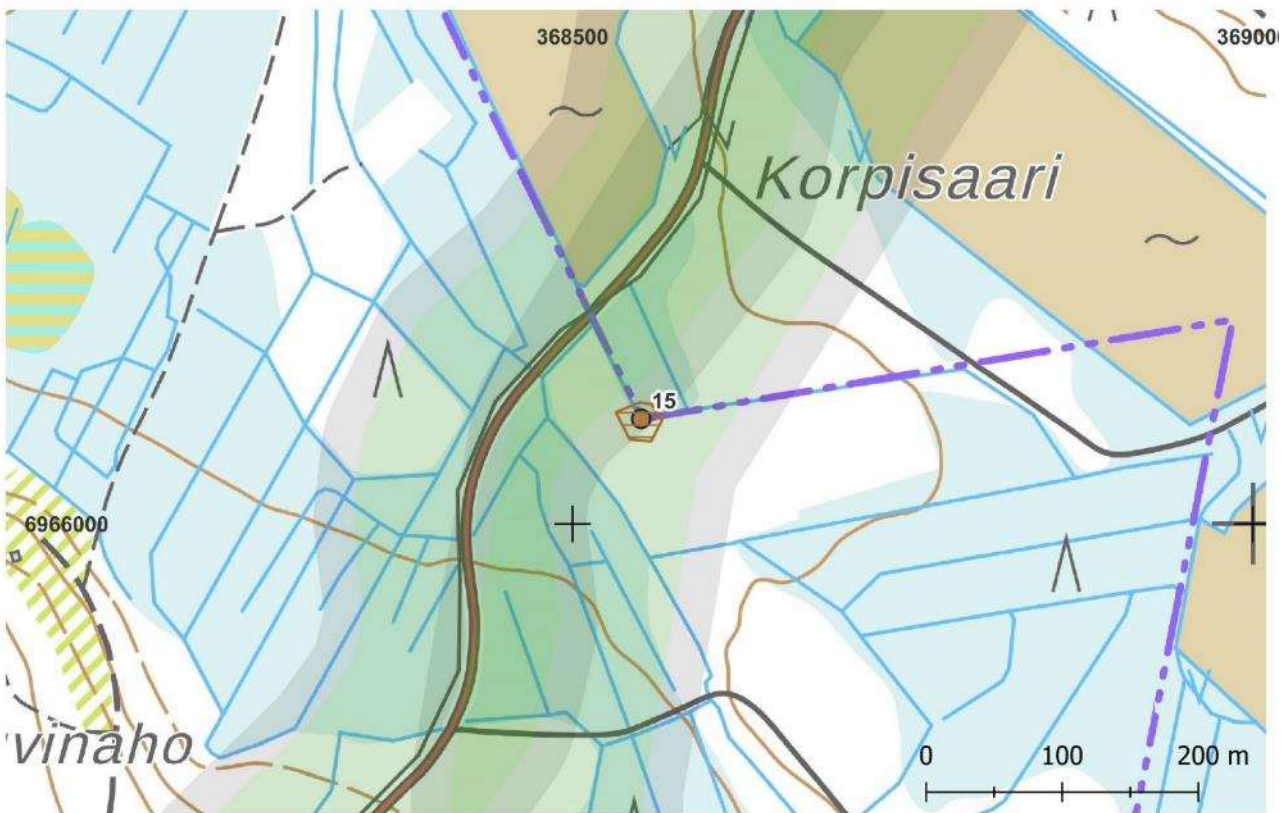
Raportin kohteet 8, 9 ja 10 (Täipuro 1-3) ovat saman Vanhangan kylän enkslaavin rajapisteitä.

Rajamerkki Täipuro 3 lapion vasemmalla puolella. Itään.

5.15 Korpisaari*

Nimi:	Korpisaari
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppe:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6966074 E 368550 z 202,5–205 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus

Suunnitellut sähkönsiirtolinjat haalean vihreällä viivalla (200 m). Rajamerkki ruskealla pisteellä. Seuraavalla sivulla rajapiste vuoden 1846/1890 pitäjänkartalla.

Purmonen 2024:

Noin 75 m tiestä ojitetun suometsän sekä avohakkuun rajalla sijaitsee yksittäinen noin 30 x 20 x 40 cm lohkottu rajakivi. Rajakiven päällä kasvaa sammalta sekä jäkälää. Pohjoispuolella on turvetuotantoalueita. Ympäristön kasvillisuus on nuorta lehti- ja havupuustoa, suopursua, varpua ja sammalta.

Kivipyykki on nykyisellä kiinteistörajalla, Soinin ja Karstulan kuntarajan taitepisteessä, kuten myös vuoden 1846/1890 pitäjänkartalla.

Korpisaaren rajakivi. Etelään.

5.16 Päivärinne*

Nimi:	Päivärinne
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6961617 E 368002 z 212,5–215 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus

Rajamerkki on merkattu yleiskarttaan ruskealla pallolla. Suunnitellut sähkönsiirtolinjat ovat kartassa haalean vihreillä viivoilla, joiden leveys on 200 m. Seuraavalla sivulla rajapiste vuoden 1846/1890 pitäjänkartalla.

Purmonen 2024:

Ojitetun suomalaisen talousmetsän keskellä, noin 500 m luoteeseen Iso Lauttajärvestä sijaitsee vaatimaton rajamerkki. Rajamerkkinä toimii yksittäinen, 20 x 40 x 65 cm kokoinen, kivi, jonka länsipuoli on maalattu kirkkaanpunaisella spraymaalilla. Rajakiven itäpuolella on pystyssä keppi, jossa on kiinni punaoranssi merkki. Lisäksi rajamerkin vieressä on kaksi nuorta koivua, joihin on kiinnitetty punaiset nauhat. Vedentäyttämiä oja on kolmella puolella rajamerkkiä. Puusto rajamerkin ympärillä on keski-ikäistä tai nuorta sekametsää. Aluskasvillisuus on suomalainen, sammalta, varpuja sekä suopursua.

Paikalla on nykyisin kiinteistörajojen taitepiste. Vuoden 1964 peruskartalla kohdalla on kylänrajojen (Soinin Kivijärven ja valtionmaan) rajojen taitepiste samoin vuoden 1846/1890 pitäjänkartalla.

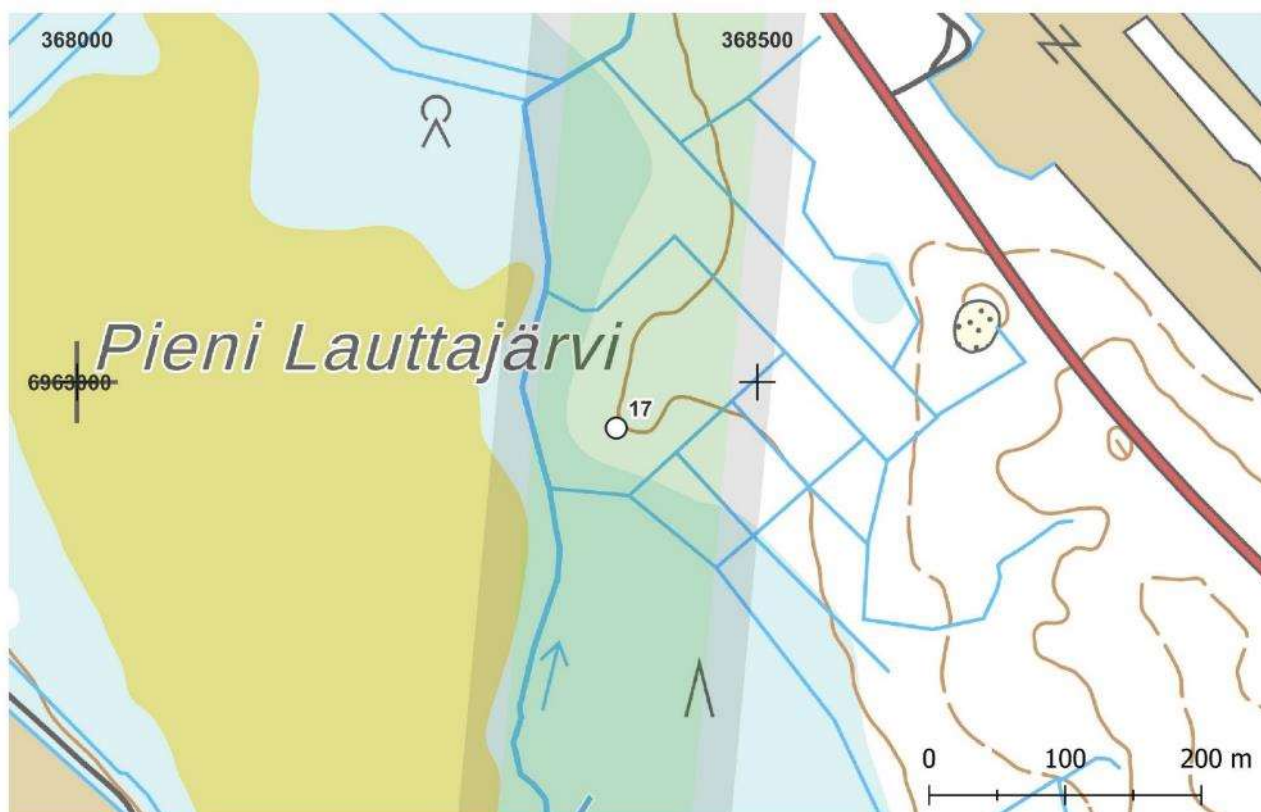

Päivärinteen rajamerkki. Itään.

Muu kohde

5.17 Pieni Lauttajärvi*

Nimi:	Pieni Lauttajärvi
Kunta:	Karstula
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kohde – EI SUOJELUKOHDE
Muinaisjäännöstyyppi:	rakenteet, aitat?
Ajoitus:	moderni
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6962963 E 368402 z 210 ± 2,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus

Aitan paikka on merkitty karttaan valkoisella pisteellä. Suunniteltu linja on merkitty haalean vihreällä viivalla, jonka paksuus kartalla on 200 m.

Purmonen 2024:

Suunnitellulla sähkönsiirtolinjalla sijaitsee osittain romahtanut aitta ems. rakennus, joka on kooltaan noin 3 x 7 x 2 m. Kaksi seinistä on edelleen pystyssä. Aitan sisäänkäynti on lännessä kaatuneessa päätyseinässä. Rakennus sijaitsee melko suomalaisessa osin märässä maastossa, jonka aluskasvillisuutta hallitsee varvut sekä sammal. Puusto on mäntyvoittoista sekametsää, jonka vuoksi aitta maastoutuu ympäristöön itäpuolelta melkein huomaamattomaksi. Rakennuksen läheltä tavattiin kasa karhun ulostetta.

Paikalle on merkitty rakennus vuosien 1964 ja 1983 peruskartoille. Vaikka rakennus on osin sortunut, se ei ole arkeologisesti kiinnostava. Kohde otettiin mukaan raporttiin, koska se sijoittuu suunnitellun sähkönsiirtolinjan kohdalle.

Osin pystyssä oleva aitta tai vastaava. Itään.

6. Lähteet

Karttalähteet:

Isojaon erilliset toimituskartat, Maanmittauslaitoksen arkisto:

Karta öfver Waranga Bys Ä***uti Karstula Kapell af Saarijärvi***ken,
Korsholms Östra *** ** Wada Län. 1777, 1783, 1784, 1794, 1813, 1818 ja 1826.

Kansallisarkisto:

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma).

la.* Pitäjänkartasto 1846/1890. 2242 05 la.* -/- - Soini (--). Tiedosto 1.

Kansallisarkisto. Viitattu 1.8.2024. Vanhat peruskartat (Maanmittaushallitus)

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma).

la.* Pitäjänkartasto 1846/1890. 2242 08+05 la.* -/- - Karstula (--). Tiedosto 1.

Kansallisarkisto. Viitattu 1.8.2024.

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma).

la.* Pitäjänkartasto 1846/1890. 2242 06 la.* -/- - _1 Karstula (--). Tiedosto 1.

Kansallisarkisto. Viitattu 1.8.2024.

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma).

la.* Pitäjänkartasto 1846/1890. 2242 06 la.* -/- - Soini (--). Tiedosto 1.

Kansallisarkisto. Viitattu 1.8.2024.

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma).

la.* Pitäjänkartasto 1846/1890. 2242 06 la.* -/- - Soini (--). Tiedosto 1.

Kansallisarkisto. Viitattu 1.8.2024.

Peruskartat:

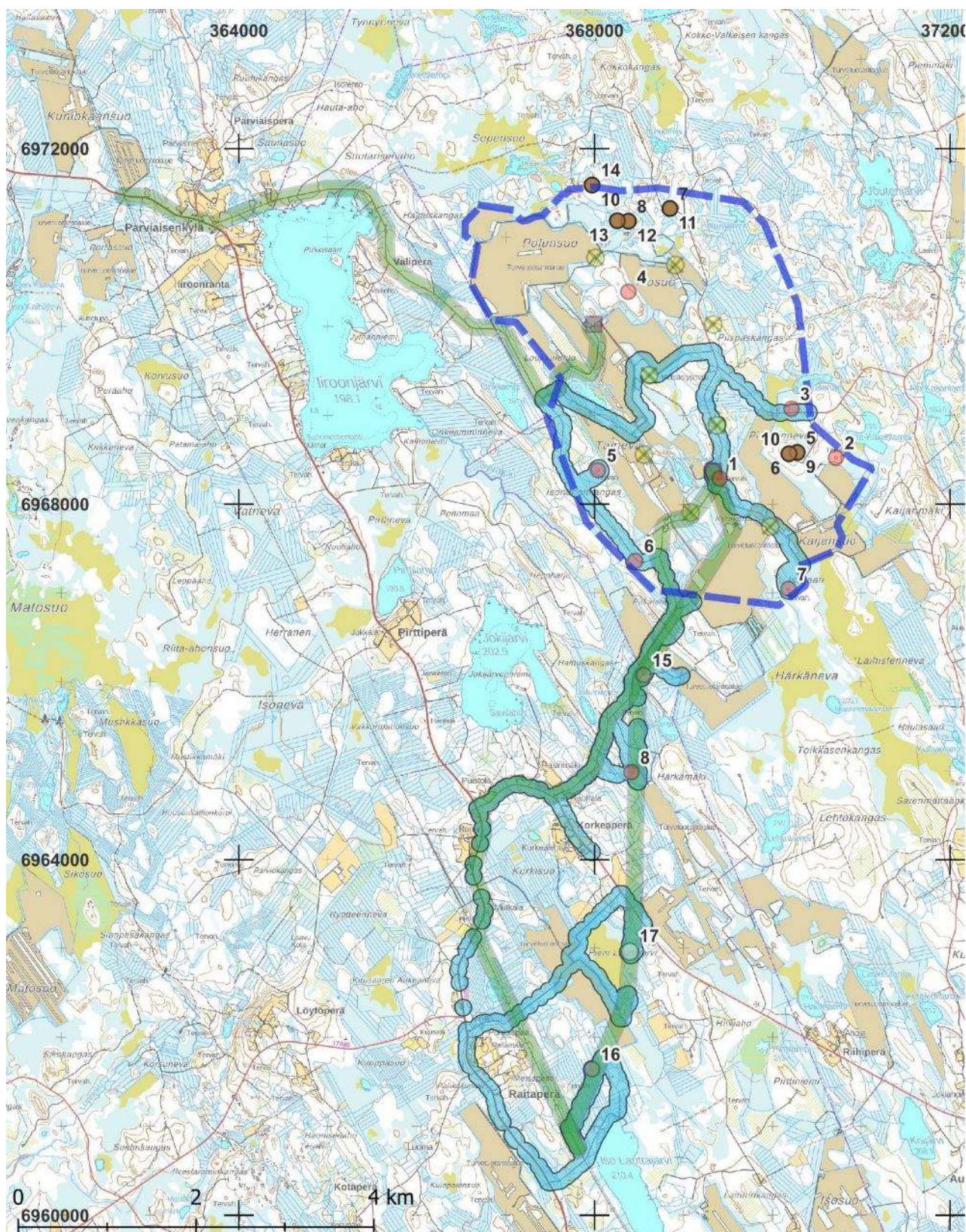
Karttalehti 2242 05 Löytöperä, vuosi 1964

Karttalehti 2242 06 Soini, vuosi 1964.

Karttalehti 2242 08 Vahvanen, vuosi 1964.

Karttalehti 2242 09 Vahanka, vuosi 1964.

Maastossa v. 2024 tarkastetut alueet

Maastossa v. 2024 läpikäydyt alueet on merkitty sinisellä.

Kuvia

Kettujoen tervahaudan
ympäristö oli avohakattu
ja voimakkaasta äestetty.
Pohjoiseen.

Suunniteltua linjaa
Juuvinahon kohdalta.
Etelään.

Paikoin näkyvyys
suunnitellulla linjalla oli
olematon. Etelään.

Suunniteltu
voimalanpaikka alueen
keskiosassa, Ison
Täilammen itäpuolella.
Pohjoiseen.

Piiparinnevan
turvetuontantoalueen
länsipuolelle suunnitellun
myllyn paikka. Etelään.

Suunniteltujen linjojen
päähän suunnitellun myllyn
paikka. Pohjoiseen.

Isosaaren tervahaudan lähetyvillä maasto oli muokattua talousmetsää. Länteen.

Osa suunnitellusta linjasta oli puskittunut siten, ettei havainnointi ollut mahdollista. Kuvassa pitäisi erottua Lauttapuron edessä oleva kumpu. Itään.

Lauttapuron lähellä turvetuotantoalueiden kupeessa ja suunnitellun linjan eteläpäässä oli mielenkiintoisen oloinen hiekkaharju, josta ei kuitenkaan saatu mitään arkeologiseen kulttuuriperintöön viittaavia löydöksiä. Pohjoiseen.

